

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafličeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Odločno je treba zatreti vsako širjenje malodušnosti

Glede vseh tistih, ki širijo v teh resnih časih malodušnost med ljudi, piše beograjski »Domovinski glasnik« med drugim:

Namen razširjevalcev malodušnosti je osliniti npravno moč našega naroda in s tem tudi obrambno moč naše države. Nikaka skrivnost ni, da je državna obramba povsem druga, če brani narod državo iz prepričanja ali pa samo po dolžnosti. Čedalje jasnejše postaja, da je varnost malih držav zelo odvisna od odločnosti njihovega prebivalstva, tudi z orožjem v roki brani državno neodvisnost. Narodi, ki so pripravljeni umirati za svojo svobodo in neodvisnost, niso prav nič prikladni predmeti za napade sicer močnejših napadalcev. Narodi, ki pa niso pripravljeni za svojo svobodo žrtvovati vse, so že na pol pota v sužnost in odvisnost od tujih gospodarjev.

Položaj je danes tak, da postaja nevtralnost tudi na Balkanu dvomljive vrednosti. Mednarodne pogodbe niso dosti več vredne kakor papir, na katerem so napisane. Mi budno zasledujemo razvoj naših notranjepo-

litičnih razmer in se ne moremo otresti sumu, da stoje za našimi skrajnimi in separatističnimi gibanji prsti tujih plačancev in agentov. Prav tako smo skoro prepričani, da stoje tuji agenti za razpečevalci letakov, ki so se pojavili zadnje dni po beograjskih ulicah in ki skušajo zanesti med naše ljudi obup in malodušnost.

Jugoslavija želi mir in hoče vzdržati svoje nevtralnost stališče. Za to bo gotovo doprinesla tudi najtežje žrtve. Kdor pa pridiguje danes mir in nevtralnost za vsako ceno, ta premišljeno zastruplja narod. Tako početje je treba zatreti z najodločnejšimi ukrepi.

Medtem so oblastva v Beogradu že prijelila vrsto razširjevalcev letakov, ki hočejo napravljati zmedo med ljudmi. Izkazalo se je, da so to predvsem komunisti, poleg njih pa nekateri ljudje, ki trdijo o sebi, da pripadajo nekim nacionalističnim skupinam. Kaj čudni so ti komunisti in nacionalisti, ki bi radi škodovali narodu in državi. Ni dvoma, da so to omejevalci ali pa tuji plačanci.

nem času nadaljujemo svojo nalogo, da odstranimo razlike med Jugoslavijo in Bolgarijo.

Na vprašanje glede morebitnih zapletkov na Dunavu, je dr. Maček dejal:

»Mi bomo vsekakor gledali, da te zapletke preprečimo. Preprečili pa jih bomo samo tedaj, če bo na Dunavu red. Dunav je velika mednarodna reka. Zato mislim, da mora vsakdo neovirano pluti po njej. Mi smo se vsak za sebe obvezali, da bomo varovali to vodno pot v skladu z mednarodnim dunavskim pravilnikom in skupnimi odločitvami držav, po katerih teče Dunav.

»Dovolite še eno vprašanje«, je zaprosil Kožuharov. »Prav dobro ste rekli, da je mir na Balkanu odvisen od tega, ali so balkanski narodi složni med seboj. To drži. Toda vidimo, da so bili tudi drugi narodi složni med seboj, tako na primer skandinavski, in vendar preživljajo stisko, in sicer samo zato, ker so majhni in slabotni in ker niso bili organizirani, da bi branili svojo neodvisnost.«

»Tako je,« je pritrdil dr. Maček.

»Ali mislite,« je nadaljeval Kožuharov, »da naj naši balkanski narodi pohite z organizacijo, dokler je čas?«

»Nedvomno! Tudi jaz mislim, da je treba s to zadevo hiteti,« je odgovoril dr. Maček.

»Naše prijateljstvo,« so rekli dr. Mačku bolgarski novinarji »mora veljati ne samo v vojnem času, ampak tudi v hudih časih, ki jih pravkar preživlja Evropa.«

»Nedvomno je, da je to v skladu z našimi željami,« je kratko odgovoril dr. Maček.

»Dogodki se hitro razvijajo,« so pripomnili bolgarski novinarji, »in narodom v tem delu Evrope bi se utegnulo zgoditi, da bi bili naenkrat pred dovršenimi dejstvi. Pri nas je volja, in sicer zelo velika volja za sporazumno ureditev vseh vprašanj, da se napravi resnično prijateljstvo in iskreno sodelovanje med Jugoslavijo in Bolgarijo. Mi delamo za to reč, želimo pa, da pride pobuda z vaše strani.«

»Trudite se,« je odvrnil dr. Maček, »da pride pobuda tudi od vas. Mi že dajemo to pobudo. Za začetek smo spremili našega ministra za trgovino in industrijo v Sofijo.«

»Zelo dobro!« so pripomnili novinarji.

»Dajte samo pobudo in nadaljujte to pot,« je menil dr. Maček z nasmehom. »Tudi kdo izmed vas bi moral priti v Beograd, da se še pogovorimo o tem.«

Poročilo pravi dalje, da se je dr. Maček zanimal za razvoj gospodarskih zvez med Bolgarijo in sovjetsko Rusijo. Bolgarski novinarji so se pa zanimali za vtiske, ki jih je jugoslovski minister za trgovino in industrijo dr. Andres odnesel iz Bolgarije. Dr. Maček je izjavil, da so bili dr. Andres in vsi Hrvati, ki so se pri tej priložnosti mudili v Bolgariji, navdušeni spričo sprejema, ki so jim ga priredili bratje Bolgari.

Občinskih volitev

še ne bo kmalu

Bevgrajska »Politika« piše, da po pojasnilih z odločujočih mest vprašanje občinskih volitev ni več pereče in da se njihov razpis ne pričakuje v bližni bodočnosti. Do tega da je prišlo zaradi nepovoljnega odmeva, ki so ga zakrivila vesti o občinskih volitvah z javnim glasovanjem ne samo v opozicijskih vrstah, temveč tudi v neodvisni javnosti in celo v nekaterih vladnih skupinah. Ni dvoma, da bi napoved takih volitev notranjepolitični

položaj še poslabšala, ker bi bilo javno glasovanje poskus političnega obračunavanja z neenakim orožjem. Pri volitvah bi vladnim strankam bilo dovoljeno vse, medtem ko bi delo opozicijskih strank bilo odvisno ne od zakonskega stanja, temveč od vlade. Jasno je tudi, da se ni mogoče ogniti političnemu značaju občinskih volitev.

Pri tej priliki »Politika« posebno naglašala potrebo nacionalne sloge in discipline.

če bomo na Balkanu složni, bomo močni

Sofijska »Zora« objavlja izjavo, ki jo je dal podpredsednik naše vlade dr. Vladko Maček ravnatelju »Zore« Kožuharovu. Kožuharov je rekel dr. Mačku, da je za mir najvažnejši sporazum med balkanskimi narodi.

Dr. Maček je odgovoril: »To je v korist nas vseh. Da se ohrani mir na Balkanu, je najprej potreben medsebojni sporazum. To je danes lahka reč. Poprej je na Balkanu divjal vojni požar navadno zaradi nesporednosti med balkanskimi narodi. Seveda so veliki narodi našli povod, da so se vtikali v zadeve balkanskih narodov s pretvezo, da hočejo uvesti mir in red na Balkanu, a so s tem le ogražali neodvisnost balkanskih držav. Prva naloga je torej, da mi sami odpravimo razlike, ki utegnejo obstajati med nami. Nobena druga država nima vzroka, da se vtika v naše zadeve. Nedvomno je, da bomo mi na Balkanu če bomo složni, pome-

nili takšno silo, da jo bo vsakdo spoštoval. Kako pa naj se uresniči, je drugo vprašanje. To danes ni v mojih rokah. Jaz sem začel del te naloge in sem izgledil spore med Hrvati in Srbi. Zdaj smo na dobri poti in lahko se reče, da se nam je posrečilo prehoditi tri četrtine te poti, a ostalo četrtino bomo lahko prehodili. Potrebno je, da v bliž-

Pazite na sovražne vohune

Iz generalnega štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Metelkova ulica, smo prejeli:

Eno izmed glavnih stremiljenj sovražne obveščevalne službe je, da z vsemi sredstvi zanese zmesnjavo in omaja zaupanje v državno upravo ter poleg tega še zbira podat-

ke o naši vojski in narodni obrambi.

Dolžnost vseh Jugoslovenov, moških in ženskih, majhnih in velikih je, da vse, kar vidi okrog sebe ali izvedo in kar bi zanimalo državno obrambo in zadevalo varnost države, nemudno sporočijo najbolje osebno najbližjemu vojaškemu oblastvu. Vsa poro-

čila v teh vprašanih sprejemajo generalni štab dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Metelkova ulica, in krajevne komande po vseh garnizijah.

Naprošajo se vsi rodoljubi te zemlje, raj posvetijo vso pozornost tujim osebam, med katerimi so po navadi tuji agenti in vohuni.

Večkrat so lahko tudi na videz brezpomembni podatki velikanske važnosti. Treba je imeti vedno pred očmi, da se je potrebno tudi na ta način oddolžiti kralju in domovini. Bodi v tem smislu vesten in ravnaj tako, da boš koristil celoti in samemu sebi!

Kako je s tujim delavstvom v Nemčiji

Nemčija je že vsa zadna leta potrebovala poleg svojega delavstva primerno dopolnilo delavskih moči iz tujine. Z vojno so te potrebe še narasle, medtem ko je na drugi strani čedalje manjša možnost, dobiti zadostno število tujih delavcev zaradi podobnih potreb držav, ki so doslej nekako stalno pošiljale svoje delovne moči na delo v Nemčijo. Potreba po čim večjem številu delavcev se čuti v kmetijstvu, toda tudi industrija jih zaradi povečanega dela za vojne potrebe potrebuje vedno več.

Po nemških cenitvah bo število italijanskih, nizozemskih in slovaških delavcev, ki pridejo, odnosno so že prišli na delo v Nem-

čijo, približno enako visoko kakor lani. Zelo verjetno pa je, da bo število madžarskih in jugoslovenskih delavcev letos precej manjše. To pa, kakor kaže, zaradi tega, ker se poveča število delavcev iz zasedene Poljske. Kakor se trdi, bo v Nemčiji letos zaposlenih 800.000 do enega milijona delavcev iz Poljske. Poljaki bodo zaposleni pretežno v kmetijstvu.

Sicer pa si Nemčija prizadeva, da bi počasi sploh opustila iskanje tujih delavcev. V Nemčiji namreč izražajo upanje, da bo v nekaj letih tuje delavstvo nepotrebno, ker bo domačega dovolj. Le zdaj v času vojne brez tujega delavstva ne gre.

Pregled strank in strancic med Srbi

Spitiški »Narodni list« objavlja pregled političnih skupin v Srbiji, ki ne sodelujejo v vladi. Radikali (namreč stari radikali, ki se niso pridružili Jugoslovenski radikalni zajednici) demokrati, jugoslovenski nacionalisti (JNS) in socialisti predstavljajo danes jedno političnega življenja v Srbiji in v srbskem življu izven Srbije. Ti edini se morejo z uspehom postaviti po robu vladajoči Jugoslovenski radikalni zajednici, četudi bi tej stranki prišli na pomoč zelo oslabljeni samostojni demokrati in zemljoradniki, kar pa ni verjetno.

Poleg teh treh strank pa obstoji med Srbi cel kup strancic in skupinic, ki drobijo politično življenje v Srbiji. Dve izmed teh skupin bosta, kakor kaže, v kratkem izginili. Govori se, da se bosta ministra Boža Maksimović in dr. Lazar Marković s svojimi somišljeniki pridružila Jugoslovenski radikalni zajednici. Nastala pa je nova stranka, Srbska radikalna stranka, ki jo vodi dr. Milan Stojadinović. Stranka sestoji le iz tesnejše družbe bivšega voditelja Jugoslovenske radikalne zajednice.

Nova stranka je tudi Srbska kmečka stranka profesorja dr. Dragoljuba Jovanovića, bi bi mogla ográžati položaj zemljoradnikov, katerih vodja dr. Milan Gavrilović je pameten človek, toda neodločen in nedelaven.

Borbovci Svetislava Hodžere obstoje samo še na papirju. Dr. Milan Stojadinović jih je vzel svoječasno v svojo vlado in jih na ta

način končno uničil.

Zborovce predstavlja Dimitrij Ljotić, ki ima vse nedostatke voditelja in diktatorja. Ljotić je bil svoje čase radikal in je bil dvakrat tudi Pašičev poslanski kandidat. Za časa šestojanuarske vladavine je bil nekaj časa minister za pravosodje. Ljotić ima nekaj somišljenikov v svojem domačem smederevskem okrožju, drugače pa po Srbiji le tu in tam kako skupinico prijateljev.

Demokratska stranka ima nekaj ljudi, ki so jo zapustili in se zbirajo okrog dr. Ikonića, dr. Smiljančića in dr. Plečevića, toda niso združeni v enotno skupino.

»Narodni list« pravi na koncu: Radikali, demokrati, jugoslovenski nacionalisti (JNS) in tudi socialisti ne nameravajo stopiti v tesnejšo zvezo z nobeno izmed teh skupin, ki so stvorene po veliki večini iz ljudi, ki so se

Ribe, ki na drevju lovijo žuželke

Ptiči letajo, ribe plavajo in kače se plazijo. To vemo vsi. Vendar pa so v naravi tudi izjeme.

Ptič kivi-kivi, ki živi na Novi Zelandiji in je neholiko večji od kokoši, nima skoro nič perutnic. Ker nima kril, ne more leteti po zraku, zato pa silno hitro teče po tleh.

ločili od drugih strank. Borbovci so ugonobljeni, zborovci pa imajo svoje posebne poglede na ureditev države in zastopajo način, za katerim so diktatorske težnje.

Dopisi

JARENINA V SLOVENSKIH GORICAH.

(Smrtna kosa). Poslovila se je od življenja trnjeve poti zglodna učiteljica in dobra mamica ga. Franja Čončeva, soproga šolskega upravitelja v pokoju. Bila je ves čas svoje učiteljske službe učiteljica v Jarenini. Po učevala je v nižjem razredu. Učiteljica mati je pač najboljša voditeljica posebno najnižjega razreda. Po 28 napornih službenih letih je rajnka zdravstveno oslabela, morala je iti pred zdravniško komisijo in stopila je leta 1929. v bolezenski pokoj. Takrat je bilo zaradi pomanjkanja učnih moči v razredu po 60 do 80 učencev. Hiralna je bolj in bolj in zdaj je šla v večni pokoj, v katerega so jo spremili njeni bivši učenci v častnem številu. Počivaj v miru, blaga žena!

BREZICE. Preteklo nedeljo je bil občni zbor krajevne organizacije Legije koroških borcev. Udeležba je pričala, da se tudi v našem okraju vedno tesneje združujejo bivši borci za našo severno mejo in poudarjajo upravičene zahteve po dosegu priznanja svoje požrtvovalnosti v takratni dobi. Posamezni bivši borci so povedali na tem zboru svoje težnje, katere bo skušala uprava v danih razmerah povoljno rešiti v korist vsega članstva. Pri volitvah je bila izvoljena stara društvena uprava s predsednikom g. Bavcem na čelu in tajnikom g. Lukežem, ki je že doslej vneto deloval za doseg smotrov, ki si jih je stavila Legija koroških borcev v svoj program. Zastopnik glavnega odbora iz Ljubljane se je še po končanem zboru pogovarjal s posameznimi člani in društvenimi funkcionarji ter jim tolmačil delo, ki ga vrši glavni odbor za priznanje dobrovoljstva koroškim borcem.

BRAUNŠVAJG PRI RADEČAH (Smrtna kosa). Dne 3. aprila smo spremljali k večnemu počitku 74 let staro go. Marijo Lovrečovo, rojeno Vauhničovo iz Gornjega Kromberga nad Gornjo Polskavo. Pokojnica je bila blagega srca. Naj ji bo domača zemlja lahka, sorodnikom, zlasti užaloščenemu možu naše sožalje!

„DOMOVINA“ kliče!

Plačajte naročnino! Pomlad je tu. Dela na polju in vrtovih se prične, zato opravite svojo naročniško dolžnost najlažje sedaj, ko vam še pripušča čas. Kdor nima še naročnine plačane za prvo polletje, naj nakaže nemudoma po položnici vsaj tolik znesek, da bo imel naročnino plačano do 30. junija. To je najmanj, kar mora uprava lista terjati od vsakega naročnika. Kdor ima še zaostanek iz preteklega leta, naj plača toliko več, ker pri teh bomo drugače v najkrajšem času pošiljanjem lista prenehali. Položnice so bile pred kratkim časom razposlane, komur se pokvari ali jo izgubi, naj piše na upravo, ki mu bo takoj poslala drugo. Ne pozabite torej izpolniti svoje naročniške dolžnosti.

UPRAVA »DOMOVINE«

KDAJ JE MNOGO DENARJA

Sinko: »Očka, ali je tisoč dinarjev mnogo denarja?«

Oče: »Kakor se vzame. Če jih zaslužim jaz, je to mnogo, če pa gre mamica kaj kupit, ni to nič.«

Politični pregled

Pariški tednik »Tribune des Nations« prinaša izjavo, ki jo je dal dr. Maček poročevalcu lista. Dr. Maček je izjavil, da je

zagovornik politične vzajemnosti držav podunavske Evrope.

Sporazum med podunavskimi državami ni samo koristen, ampak je tudi nujno potreben. Neposreden sporazum se lahko doseže med kmetijskimi državami Rumunijo, Jugoslavijo, Madžarsko in Bolgarijo. Nato se je dr. Maček dotaknil predlogov z raznih strani za obnovo bivše Avstro-Ogrske. Dejal je, da skušajo na raznih straneh danes orisati Avstro-Ogrsko kot državo, v kateri morejo narodne manjšine živeti v popolni slogi. »O tem,« je rekel dr. Maček, »imam jaz boljšo predstavo. Vem, kaj je ta dozdevna složnost v Avstro-Ogrski. Vse manjšine v tej državi so bile žrtve krivice. Konec Avstro-Ogrske je bil zanje prava osvoboditev.« Dr. Maček je nato še izrazil veselje, da je bil dosežen sporazum med Hrvati in Srbi.

Isti list prinaša izjavo dr. Krnjevića. Izjava pravi med drugim: »Bivša avstro-ogrška monarhija je skušala razcepiti hrvatski narod, da bi ga čim laže podjarmila. Po ustanovitvi Jugoslavije smo spet doživeli težkoče za naše zedinjenje. Hoteli so sejati razdor med nas in naše rodne brate Srbe. Sporazum med Srbi in Hrvati pomeni uspeh pomirjevalne politike po zaslugi Nj. Vis. kneza namestnika in našega predsednika dr. Vladka Mačka.

Hrvatska udeležba pri vodstvu državnih zadev je iskrena in dejanska.

Razen našega predsednika, ki je podpredsednik ministrskega sveta, sede v vladi še štirje Hrvati. Jugoslavija mora ohraniti svoje edinstvo in mir v okviru svojih meja, da bo mogla uvrstiti tudi svoj mednarodni položaj. Hrvati so iskreni zagovorniki jugoslovenske države na podlagi enakosti med Hrvati in Srbi in ne bodo nikdar poslušali raznih obljub od zunaj.

Predsednik naše vlade Cvetković je dal dopisniku francoskega dnevnika »Paris Soir« izjavo, v kateri pravi med drugim: »Izredno smo zadovoljni, da so se tako lepo razvili naši trgovski odnošaji s Francijo. Upamo, da bodo ti prijateljski odnošaji tudi ostali.

Jugoslavija varuje svojo gospodarsko svobodo, a seveda se pri tem ozira na svoja redna prejšnja tržišča.

Mi smo nevtralni. Hočemo ohraniti svojo popolno nevtralnost. Izjavili smo že, da ne zahtevamo od nobenega našega sosedu ničesar. Hkratu pa smo tudi javno povedali, da ne bomo nikomur nič svojega dali. Vsak napad na naše meje nas bo dobil pripravljen, da se z orožjem branimo kakor smo to delali včasih. Kar smo ustvarili tedaj, ne bomo nikdar pustili, da bi nam kdo uropal.

Važen dogodek zadnjih dni je

sporazum naše vlade s sovjetsko Rusijo, da se začne pogajnja za uvedbo gospodarskih stikov med obema državama.

Naše odposlanstvo, ki ga vodi bivši finančni minister Milorad Djordjević, je že v ponedeljek odpotovalo v Moskvo. Obnova gospodarskih stikov ki bo velikega pomena za našo državo, saj nam bo omogočala dobavo važnih sirovin, je zbudila veliko zanimanje po svetu. Obnovo gospodarskih stikov bo sledila kmalu ugotovitve državnih stikov med obema državama.

Glede na razne vznemirljive vesti prihajajo iz Nemčije zatrdila,

da Nemčija nima proti Balkanu, zlasti pa ne proti Jugoslaviji nikakih sovražnih namenov.

Nemci tudi zanikujejo vesti o zbiranju svojih čet na Koroškem in o zaupnikih na Bal-

kanu, ki naj bi pripravljali Balkan za izvedbo nemških načrtov.

Po vesteh iz Pariza

so na Norveškem čedalje hujši boji.

Izkrcavanje angleških in francoskih čet na Norveškem se v redu nadaljuje, medtem ko zavezniško brodogojstvo prihajanja novih nemških čet na Norveško. Pri Narviku so posebno hudi boji in je tamkajšna nemška posadka obkoljena. Nemške vesti pravijo, da so Nemci na nekaterih mestih napredovali, medtem pa Angleži navaajajo močne letalske napade na nemška oporišča v Norveški in Danski. Vse kaže, da bo tudi Švedska pritegnjena v borbo, ker ne dopušča prehajanja nemškega vojaštva čez svoje ozemlje.

V torek je imel na proslavi sv. Jurija v Londonu govor bivši angleški mornariški minister Duff Cooper in je dejal med drugim,

da se vrši vojna na življenje in smrt z vsem nemškim narodom.

Cooper je izredno toplo govoril o zdajšnjem mornariškem ministru Winstonu Churchill, ki je znan kot odločen zagovornik neizprosne vojne proti Nemčiji. Cooper se je spomnil v govoru Češkoslovaške, Poljske, Danske in Norveške ter izrazil zaupanje v zmago zaveznikov.

V Parizu se je te dni sestal

zavezniški vrhovni vojni svet ob navzočnosti poljskih in norveških zastopnikov.

Uradno poročilo pravi, da so na sestanku razpravljali o vseh vprašanih in možnostih morebitnih napadov na kakšne države. Zavezniki so pri tem izjavili, da so pripravljene izvršiti svoje obveznosti nasproti vsem državam, katerim so dali jamstva. Jamstvo velja menda tudi za balkanske države. Na sestanku se je posebno naglašalo, da so zavezniki trdno na straži svojih koristi v Sredozemlju, kjer ne bodo dopuščale samovoljnih izprememb.

Iz Moskve prihajajo vesti,

da sovjetska Rusija ni prav zadovoljna z razširjenjem vojne na Skandinavijo.

Prav posebno bi ji ne bilo všeč, če se Nemčija zaplete v vojno tudi s Švedsko.

Angleški finančni minister John Simon je predložil poslanski zbornici

novi angleški proračun, ki določa 2667 milijonov funtov, od tega 2000 milijonov funtov (blizu 400 milijard dinarjev) za vojne svrhe.

Tako velikega proračuna Anglija še ni imela. Zato je Simon v svojem govoru po redu, ko je obravnaval proračun, izjavil, da je znajšna vojna najdražja vojna, kar jih je kdajkoli bilo. Zmaga, je rekel, ni odvisna le od junaštva vojakov in mornarjev, temveč tudi od denarja.

Iz Kitajske prihajajo vesti,

da so kitajske čete zadne dni povsod napredovale.

Kaže, da japonska borbenost močno popušča in da Japonci nimajo več nade na končno zmago.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

KROMPIR. V Ptujju 150 do 180, v Trbovljah 250, v Mariboru 200 do 250, v Kamniku 225 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih v brežiškem okolišju se je dobilo navadno mešano vino po 4 do 5, finejše sortirano po 6 do 7.50 din liter.

FIŽOL. V Kamniku 500, v Ptujju 500 do 600, v Trbovljah 700, v Mariboru 600 do 700 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Brežicah: goveje 10 do 12, telečje 14 do 15, svinjske 6, v Kamniku: goveje 11 do 14, telečje 18 do 20, svinjske 8 do 10 din kg.

MAST. V Trbovljah: svinjska mast 22, sveža slanina 19 do 20 din, prekajena slanina 22, v Mariboru: svinjska mast 18 do 20, sveža slanina 14 do 17, prekajena slanina 15 do 25, v Brežicah: svinjska mast 20 do 22, slanina 17, v Kamniku: svinjska mast 20, slanina 18 din za kg.

MED. V Kamniku in v Brežicah 18 din za kg.

LEČA. V Mariboru 14 do 16.50 din za kg. **JAJCA.** Cene popuščajo. Prejšni teden se je plačevalo 10 kosov po 6 do 10 din.

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali v Kamniku: voli II. po 6 do 7, III. po 5 do 6.50, v Brežicah pa: voli I. po 8, II. pa 6.50, III. po 5, telice I. po 8, II. po 6, III. po 4, krave I. po 7, II. po 5, III. po 3.50, teleta I. po 7, II. po 6 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kamniku: pršutarji po 9 do 10, v Brežicah: špeharji po 9.50, pršutarji po 7.50 din.

KRMA. V Mariboru: sladko seno po 170 do 175, v Ptujju: seno 150 do 175, slama 45 do 50 din za 100 kg.

Sejmi

28. aprila: Gorje (samo blagovni);

29. aprila: Semič, Hrastnik-Dol;

30. aprila: Veliki Gaber;

1. maja: Dobropolje-Videm, Tirna, Ljubljana, Muta, Bohinjska Bistrica, Velenje, Verače (Sv. Filip);

2. maja: Ormož (plemenski sejem cikaste pasme);

3. maja: Loka pri Zidanem mostu, Križevci, Žužemberk, Smartno ob Paki (plemenski sejem slovenske bele pasme);

4. maja: Jesenice, Sv. Jurij ob južni železnici, Gornji grad, Domžale, Kočevje, Poljane Krško, Litija, Lož, Slovenska Bistrica;

5. maja: Ptujjska gora (samo blagovni).

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 22. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 156.15 do 159.55 (za 192.93 do 196.13) din;

100 francoskih frankov za 88.25 do 90.55 (za 109.09 do 111.39) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.35 (za 54.80 do 55.20) din;

1 holandski goldinar za 23.48 do 23.86 (za 29.01 do 29.39) din;

1 belgijsko belgo za 7.43 do 7.55 (za 9.17 do 9.29) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din in grški boni po 30 do 31 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 429 do 431 dinarjev.

Drobne vesti

= **Občutno pomanjkanje živinske krme.** Sorčno lanskega slabega pridelka sena in otave in dolge zime so mnogim kmetom posle vse zaloge krme, da so že sedaj primorani pasti živino. Cene sena so tako visoke, da je mnogim nabava onemogočena.

= **Slovenskim goricam se obeta obilna letina jabolk in hrušk.** Sadno drevje bo kmalu v cvetju. Jablane in hruške bodo močno cvetele. Tudi češplje kažejo dobro, kjer niso cvetni popki pozebli. Najbolj so pozeole breskve, ki ponekod sploh nimajo cvetja.

Novice

* Za rešitev Aškerčeve domačije. Zbrana je že lepa vsota, toda še ne zadostna. Želja odbora, ki vodi akcijo za rešitev Aškerčeve domačije, je, da bi v tej akciji sodeloval ves naš narod in da bi bila domačija, ki jo bo odbor odkupil za Aškerčeve, v resnici vseplošen narodni dar. Na binkoštni ponedeljek bo izlet v Rimske Toplice, ki naj bo velika kulturna in nacionalna manifestacija.

Zaprošena je polovična voznina. Ljubitelji Aškerčevih pesmi, pridite polnoštevilno!

* **Opozorilo zavarovancem okrožnega urada za zavarovanje delavcev.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev ugotavlja, da se vrše razne zlorabe s potrdili delodajalcev po neupravičenih svojcih in nečlanih, ki iščejo s temi potrdili zdravniško pomoč in zdravila na račun urada in v škodo članom, ne da bi dokazali svojo upravičenost s predpisanim potrdilom občine ali župnega urada. Zato je urad prisiljen zahtevati v bodoče od vsakega svojca tako potrdilo občine ali župnega urada, ki dokazuje, da je svoje brez lastnih dohodkov in premoženja ter odvisen od zaslužka člana, s katerim živi tudi v skupnem gospodinjstvu. Poleg tega naj ima vsak član ali svoje s seboj kakšno legitimacijo (poslovno knjižico), da svoje sorodstvo in istovetnost lahko dokaže. Člani morajo imeti s seboj svoje poslovne knjižice. Ako član ali svoje potrdila od občine ali župnega urada zaradi potrebe nujne zdravniške pomoči ne bi mogel takoj dobiti, more tako potrdilo izstaviti tudi delodajalec, ki prevzame s tem tudi polno odškodninsko odgovornost za morebitno škodo, ki bi jo utrpel urad zaradi neresničnosti podatkov na potrdilu. Vsako potrdilo za urad, izstavljeno od delodajalca, mora biti opremljeno s štampiljko in delodajalčevim podpisom.

* **Banovinske podpore za izredno nadarjene.** »Službeni list za dravsko banovino« objavlja pravilnik o podeljevanju odpor izredno nadarjenim ubožnim učencem. Podpore se bodo nakazovale iz banovinskega proračuna. Podpore podeljuje ban v svrhu dovršitve strokovnih, srednjih in visokih šol. Dobiti jih morejo dečki slovenske narodnosti, ki poleg splošne bistrosti kažejo izredne sposobnosti in so tako siromašni, da ne zmorejo stroškov za šolanje. Dekleta pridejo v poštev le v izrednih primerih. Za izbiro takih izredno nadarjenih učencev je predpisan poseben postopek. Vsako leto sporočijo šolska upraviteljstva sreskim in šolskim nadzornikom imena izredno nadarjenih ubožnih učencev 4. ali 5. razreda. Priporočilo šolskih upraviteljev pa ni zadostno. Še posebej mora katehet dati izjavo o нравstveni vrednosti učenca in njegove rodbine. Iz tako sestavljenih poročil predlagajo potem okrajni šolski nadzorniki do tri prošilce iz svojega območja. Izmed njih izbere prosvetni oddelek po svoji spoznavnosti eno tretji-

no, ki jih potem preizkusi še banovinska poklicna posvetovalnica. Končna odločitev pripada banu, ki odredi tudi višino mesečne podpore. Ban lahko določi za podpirance tudi učence, ki so že na kaki meščanski, srednji ali strokovni šoli.

* **Ameriški Jugoslovenci proti Otonu Habsburškemu.** Ameriško-jugoslovenska legija je izročila ameriškemu ministru za zunanje zadeve protest proti pomoči, ki bi jo morebiti hoteli nuditi nekateri Američani Otonu Habsburškemu. Protest, ki ga objavlja v Chicagu izhajajoči list »Jugoslavija«, pravi med drugim: »Ameriško-jugoslovenska legija naj odločneje protestira proti kakršnikoli pomoči Otonu Habsburškemu in nazadnjaškim smotrom propadle dinastije, proti kateri so nastopili vsi narodi, ki so skozi stoletja trpeli v temi in suženjstvu pod njenim jarmom. Nastala je svetovna vojna in tekle so reke krvi zaradi nevzdržnih razmer v Sredni Evropi, ki jih zdaj Habsburgovci želijo vzpostaviti v obliki podunavske federacije. Svobodoljubna ameriška demokracija ne sme imeti nobenih zvez s početjem onih, ki zlorablajo svobodo za svoje sramotne smotre. Svoboda je za one, ki vedo, kako jo je treba ljubiti in spoštovati, ne pa za one, ki so jo teptali skozi stoletja. Za to svobodo Amerike in Jugoslavije smo kot dobri ameriški državljani prelili svojo kri in smo ponovno pripravljene braniti ta načela zoper vsakogar, ki bi jih skušal spet uničiti.«

* **Spremembe uredbe o nakupu nepremičnin v obmejnih pasovih.** Minister dr. Marković je izjavil novinarjem, da izdelujejo v ministrstvu za pravosodje novo uredbo o nakupu nepremičnin v obmejnih pasovih. Po njegovem mnenju bo nova uredba zadovoljila predstavnike narodnih manjšin, ki se pritožujejo zaradi krutosti obstoječe uredbe. Napovedal je tudi, da bo v kratkem postavljenih 100 novih sodnikov in 150 sodnih pripravnikov. Poleg tega je napovedal, da bo ustanovljeno novo upravno sodišče v Novem Sadu, ki bo pristojno za ozemlje bivše Vojvodine.

* **Čebelarji tabor v Grosupljem.** Čebelarje in njih prijatelje opozarjamo na čebelarji tabor, ki bo 28. t. m. v Grosupljem. Na taboru bodo predavali naši priznani predavatelji in čebelarji strokovnjaki. Nekatera predavanja bodo združena s filmi, ki bodo kazali vzrejo matic, čebelne bolezni in drugo. Začetek tabora ob 10 pri čebelnjaku

g. Košaka. Pred taborom bo ob 9. služba božja. Čebelarji, obiščite naš prvi tabor in pokažite, da se zavedate važnosti te lepe in koristne panoge slovenskega kmetijstva.

* **Sol se ne bo podražila.** Glede na vesti o pripravljajoči se podražitvi soli izjavlja uprava državnih monopolov, da so ti glasovi čisto neresnični in da se sol ne bo podražila. Opozarja se prebivalstvo, naj ne naseda tem lažnivim vestem in da naj nakupuje samo količine za svojo redno porabo. Prav tako se naproša prebivalstvo, naj vsakogar, ki širi te lažnive vesti, prijavi oblastvom.

* **Hrvatski kmetje hočejo lov zase.** V Zagrebu je zborovala Zveza lovskih društev banovine Hrvatske. Zborovanje je vodil dr. Milovan Zoričić. V razpravo na zboru so posegli tudi trije zastopniki kmetov, ki so rekli med drugim tole: Zemlja, na kateri so lovišča, je kmečka last in zato imajo kmetje prvenstveno pravico do lova. Dolej je bilo tako, da so lovili razni meščani, zlasti tudi oni, ki tega niso vredni, medtem ko izmed kmetov nihče ni mogel doseči te pravice. Zdej pa zahtevajo hrvatski kmetje, da bodi lov v njihovih rokah. Nato pa da bodo oni dovolili vsem mestnim lovcem, ki imajo dobre namene in žele iskreno sodelovati s kmeti, da bodo še nadalje lovili kakor doslej. Neki učitelj je predlagal, da se novim kmetskim lovskim društvom, ki so pristopila k zvezi, omogoči delovanje, in da more zatorej zdajšnja uprava odstopiti. Nato je res odstopil ves odbor, kar je bilo sprejeto z navdušenjem. Izredni občni zbor bo 5. maja.

* **Strožje nadzorovanje tujcev.** Zaradi večjega navala tujcev v našo državo je ministrski svet predpisal uredbo o bivanju tujcev v naši državi. Po tej uredbi je vsak tujec, ki pride v našo državo, dolžan izpolniti posebne formalnosti povsod, kjer se ustavi. Vsak dan bivanja mora javiti oblastvom. Prav tako mora prijaviti, odnosno odjaviti vsako spremembo bivališča. Pri komer bo oblastvo ugotovilo, da nima vseh potrebnih listin v redu, bo moral takoj zapustiti državo. Predpisi o kaznih, ki jih določa ta uredba, so zelo strogi. Poleg te nove uredbe, s katero se ureja bivanje tujcev v državi, ostanejo še nadalje v veljavi vsi dosedanja predpisi o bivanju tujcev.

* **Občinske volitve na Hrvaškem bodo 19. maja.** Z naredbo banovine Hrvatske so za 19. maja razpisane občinske volitve v vseh občinah banovine Hrvatske.

Paul Keller

24

DOM Roman z gora

»oslovenil B R

»Jesus, nesreča se je zgodila! Gustav je hotel zažgati naš skedenj, pa je padel z lestve in si zlomil vrat!«

Prestrašen krik

Lota je strmela kakor blazna v deklo, — hotela je govoriti, kričati, vpraševati, pa ni mogla.

Henrik jo je pritisnil k sebi.

»Berce, gospod Berce, vaš Gustav, o bog, o bog. Vrat si je zlomil!« je jadikovala dekla.

Berce je sedel za mizo kakor »kamenel. Samo ječal je. Oči so mu strmele v deklo, ki je še neprestano kričala, potem so začele njegove roke tipati, njegove noge polzeti in zdrknili je pod mizo.

Nekaj minut nato so prinesli ponesrečenca v izbo. Bil je mrtev.

Položili so ga na tla in vsi nemi stali ob vratih. Berce, ki sta mu Koritnik in Henrik pomagala na klop, je tiho gledal. Zdej je vstal. Hotel je iti k sinu, toda noge so mu odpovedale. Sredi izbe se je spotaknil in preden so ga mogli drugi pobrati, je zlezal kakor žival po štirih k svojemu mrtvemu otroku, legel čez mrliča in obležal na njem. Lota je odvedla ženska v sobo.

Pozno ponoči se je Henrik vrnil domov. Ko je prižgal svetilko, se je plašno ozrl. Velika slika ga je gledala s stene. Sin je strmela v sliko svojega očeta v tišini zaročne

noči in tiha groza ga je pretresala. »Zdej si opravičen in maščevan, oče! Maščevan!«

Potem se je počasi, kakor bolnik obrnil in legel.

Viharen dan je sledil tej noči. Veter je gnal snežne oblake čez gozd in vas, bičal hiše in drevje. Tako je bilo tudi z viharjem v dušah ljudi. Vse je presvetlil ta vihar, kakor presvetli blisk črno, tesno dolino, kjer prej nobeno oko ni ničesar videlo. Ljudje so se zdaj zavedeli, kdo je moral biti tudi prvič požigalec.

Delo ta dan nikomur ni šlo prav od rok. V vseh hišah so ljudje samo govorili, se zbirali in šepetali. Vsi so čutili, da so hudo grešili nad Bukovnikovimi ljudmi. Mnogi so se kesali, marsikdo je sklenil, da bo popravil to, kar je zagrešil. Zlasti je bilo ljudem žal, da se niso odzvali povabilu na Henrikovo zaročno, ker so s tem mladega Bukovnika spet iznova užalili. Najbolj pa so očitali brivcu, ker je bebca onil, in vsi so bili mnenja, da je on kriv Gustavove strahotne smrti, da je bil sploh on zmerom podpihovalec in krivec. — Če se ne bi bil on zmerom vmešaval in prilival olja na ogenj, bi bilo že davno pozabljeno sovraštvo do Bukovnikovih.

Tako se je zgodilo, da je brivec v teh dneh izgubil svoj dom. Že nekaj tednov nato se je naselil v vasi sprotet tekmeč njegove obrti, in pozneje je moral brivec zaničevan in brez doma oditi. Na vasi je javno mnenje gospodar. Kdor pade pri njem v nemilost, postane neznanec.

Le o Bercetu si ljudje niso bili na jasnem. Njegova osebnost je ostala v temi. Ženske bi ga bile rade obsojale, toda možje so menili, da je bolje, če nekoliko bolj zahajajo v

njegovo gostilno, saj bodo potem morda še kaj odkrili ali doživeli.

Okoli devetih dopoldne je šel Henrik na Bercetov dom. Mrtvec je že ležal na odru. Ob glavi so mu prižgali sveče, ki so medlo brlele.

Zgrozil se je, ko ga je videl. To je bil tisti, ki je uničil njegov dom, brat njegove neveste, — pa vendar nesrečen, obžalovanja vreden človek.

Zunaj je srečal Petruljo in jo vprašal po Loti. Zenica si je s predpasnikom obrisala obraz. »Moj bog! Zaprla se je v svojo sobo in ne pride iz nje.«

Sel je po stopnicah in potrkal na njena vrata.

»Lota! Lota!«

Tih jok.

»Lota! Odgovori mi! Ali si bolna?«

»Henrik, danes ne morem, danes ne!« — »Ali si bolna, Lota? Ali naj pokličem zdravnik?«

»Ne, ne, ne! — Samo utrujena sem. Strahno utrujena.«

»Ne razburjaj se, ljuba Lota! Prosim te!«

»Da, Henrik, da!«

Še nekaj časa je stal pri vratih, pa ni rekla niti besede več. Zato je šel in zabičil Petruljo, naj Lote ne pusti same.

Tudi Berceta ni videl. Starec se je zaklenil v svojo izbo in ni prišel iz nje. Niti odgovoril nikomur ni. Samo njegovi polzeči koraki so se slišali.

Okoli treh popoldne se je začelo mračiti. Henrik se je vrnil iz mesta, kjer je poskrbel za pogreb. Spet je hotel videti Loto. Poslal je Petruljo k njej. Ta se je kmalu vrnila in

* Glasilo dr. Mačka o pogajanjih z Rusijo »Hrvatski dnevnik« posveča uvodnik pogajanjem za trgovinski sporazum med našo državo in Sovjetsko Rusijo. List pravi, da je zbudila ta vest povsod veliko pozornost, zlasti tudi v Beogradu in v Zagrebu. Nato nadaljuje: »Listi, ki so prvi objavili to vest, so bili dobesedno razgrabljeni. To je razumljivo, če se pomisli, da smo bili ena izmed tistih redkih držav, ki nima državnih in trgovinskih odnosov s Sovjetsko Rusijo, čeprav Jugoslavija ni pristopila k protikomunističnemu paktu. Brez dvoma so morali biti zelo važni razlogi, ki so privedli do pogajanj v Moskvi. Na poučenih beograjskih mestih pravijo, da je prišlo do teh pogajanj zaradi zmed v zdajšnji zunanji trgovini, ki so posledice druge svetovne vojne. Rusija ima vrsto predmetov, ki zanimajo Jugoslavijo, predvsem pa njena nafta.« »V Beogradu,« pravi dalje »Hrvatski dnevnik«, »opozarjajo na to, da bo Jugoslavija tudi v bodoče ostala pri svojem dozodajšnjem stališču glede komunistične akcije in da se motijo tisti, ki računajo v tem pogledu na kako popuščenje. Pogajanja, ki bodo v Moskvi, bodo imela čisto gospodarski značaj.«

* Resnica je božja hčerka. V »Domoljubu« napada g. Janez Kalan naše učitelstvo in mu očita vse mogoče reči. Razen tega jim kliče, da so že pozabili. »kako so liberalci brez vsakega vzroka iz gole mržnje do vsega katoliškega premetavali katoliško misleče učitelje iz enega kota v drugega... G. Janez Kalan, ki velja za resnicoljubnega moža, naj popraša svoje »katoliško živeče učitelje« po podatkih preganjanj za časa »liberalne« vladavine in za časa Stojadinovičevega oprode Dobrovoja Stošovića. Če so enako resnicoljubni kakor on, bodo morali potrditi, da je bilo od leta 1931. do 1935. prestavljenih vsega toliko »katoliških« in »liberalnih« učiteljev skupaj, kolikor jih je premestil sam takratni minister za prosveto Stošovič v nekaj mesecih.

* Gasilska zajednica za dravsko banovino je zborovala. V Ljubljani je bila v nedeljo redna letna skupščina gasilske zajednice za dravsko banovino, na kateri se je zbralo nad 50 odposlancev vseh gasilskih žup. Zbor je vodil starešina dr. Anton Kodre. Z zborovanja so bile poslani na predlog starešine vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in pokrovitelju gasilstva Nj. Vis. kraljeviču Tomislavu in pozdravna brzojavka ministru za

telesno vzgojo naroda Tomiču. Po predsednikovem poročilu o delu zajednice je sledilo poročilo tajnika g. Mežka, blagajnika g. Laha, gasilskega inspektorja inž. Dolenca, nadzornega odbora in druga. V Sloveniji imamo že 968 gasilskih čet z 31.146 člani. Gasilskih domov in orodišč je 856. motornih brizgaln 547, ročnih brizgaln 1037, lestev pa 1505. Avtomobilov ima gasilstvo 192. Vrednost celotnega premoženja, ki ga imajo gasilske čete, znaša okrog 60 milijonov dinarjev. Izčrpno poročilo o lanskem gasilskem kongresu je podal predsednik kongresnega odbora g. Japelj, nato pa je poročal o prenosni vsega gasilstva v državi starešina gasilske zveze g. Snoj. Pri volitvah je bila izvoljena tale uprava: starešina dr. Anton Kodre. I. podstarešina Bogdan Pogačnik, II. podstarešina dr. Albin Šmajd, tajnik Fran Mežek, tajnikov pomočnik Pavel Japelj, blagajnik Miha Lah, blagajnikov pomočnik Ivan Teuerschuch. Ostali odbor sestavljajo: Josip Dolinar, Franc Guček, Jožef Drobne, Konrad Golobranc, Josip Jenko, Jože Rupnik, Fran Snoj in Josip Benko, nadzorni odbor pa Leopold Kopač, Franc Černe, Martin Marinč, Alojz Vogelink in Ivan Muhič. Pred zaključkom skupščine je bila soglasno sprejeta resolucija, ki pravi, da je naše gasilstvo pripravljeno vsak čas doprinesti žrtve za domovino.

* IZSELJENSKI KOMISIARIAT V PARIZU UKINJEN. Po pariških vesteh se je odločila jugoslovenska vlada ukiniti izseljenski komisariat pri poslanstvu v Parizu. Ta sklep je izzval med našimi delavci, ki so v Franciji na delu, veliko nezadovoljenje. Jugoslovenski delavci namreč mislijo, da je danes izseljenski komisariat v Parizu za naše delavce potrebnejši kakor kdaj prej. Poleg tega plačujejo delavci sami poslovanje izseljenskega komisariata s svojimi prispevki v izseljenski sklad in ima država prav za prav od njega še dobiček.

* Za mir in slovo na Balkanu. Sofijski dnevnik »Slovo« piše med drugim: »Mir mora biti na Balkanu ohranjen. To je želja vseh narodov na tem polotoku. Toda samo želja, pa naj bo še tako iskrena, ne more zadostovati. Potreben je tudi sporazum med balkanskimi narodi, da bodo lahko branili in drugim vsilili svojo miroljubnost. Kar se tiče bolgarskega naroda, mu je njegov prirodni nagon odredil, da mora živeti v miru s svojimi sosedi, da mora ohraniti mir na Balkanu. Bolgarska zunanja politika je odsev

tega nagona.«

* **Ponovna podražitev železa.** Sredi preteklega tedna se je spet podražilo železo. Podražitev železa bo najbrž neugodno vplivala na cene drugega blaga.

* **V Hrvatski nadzorstvo nad cenami suhega mesa.** Na področju banovine Hrvatske spadajo pod nadzorstvo nad cenami tudi suho meso in sploh prekajeni mesni izdelki, dalje sveža slanina in salo.

* **Primate postopače, ki širijo razburljive vesti.** Po nekaterih krajih Slovenskih goric se klatijo razni ljudje, ki se izdajajo za brezposelne delavce a so le delomrzneži, saj delo odklanjajo. Ti ljudje širijo vznemirljive vesti s katerimi begajo mirno ljudstvo, ki takim govoricam kaj rado nasede. Potrebno je, da te lopove oblasti strogo kaznujejo.

* **Trojčke je rodila.** Polšniška občina ima svoj dogodek. Žena Franciška Resnikova z Raven je rodila trojčke. Resnikova je vse do zadnjega opravljala domača dela. Ko se je približal čas, jo je mož spremljal v ljubljansko porodnišnico. Bilo je kar prav, da je prišla v porodnišnico, saj ni lahko, dati življenje kar trem zemljanom. Najprej je privekal na svet fantiček, nato še en bratec in nazadnje sestrica. Zdaj so trije mladi Polšničani že krščeni, in sicer so dali fantkoma imeni Hinko in Vinko, dekletce pa je po materi Francka.

* **Na stara leta je postal oče.** »Politika« je priobčila iz Nikšića v Črni gori vest, da je tamkaj neki 96letni Mile Ciganović postal oče. Ta možak je tako trden, da je samo dvakrat v življenju videl zdravnika. Prvič, ko je bil ranjen v vojni, katere se je udeležil leta 1875., drugič pa zdaj, ko je šel po poročno dovoljenje.

* **Prva letošnja toča na Dolenjskem.** V ponedeljek se je v prvih popoldanskih urah nebo okrog Mokronoga močno pooblačilo in kmalu je pričela padati precej debela toča. Po nekaterih krajih je čisto pobelila zemljo. Škode zdaj še ni naredila.

* **Smrtna nesreča zaradi pijanosti.** Franc Šip, hlapec pri posestniku Francu Žagarju v Škofji vasi, je vozil z dvovprežnim vozom deske z neke žage pri Novi cerkvi v Škofjo vas. Hlapec se je bil po prevzemu lesa upijanil, pa je med vožnjo na cesti med Novo cerkvi in Višnjo vasjo najbrž zamenjal v temi vaieti in potegnili oba konja na levo stran ceste. Težko naloženi voz je zdrknil čez cestni rob in pokopal hlapec pod seboj.

mu povedala, da ga Lota prosi, naj jo pusti samo.

»Petrulja! Kaj pa počenja? Kaj pa počne nja sama?«

Ženica je skomignila z rameni.

»Moj ljubi bog, kaj naj počenja? Nič! Seddi strmi predse in ne reče niti besede!«

»Petrulja, tele rože ji nesite in recite ji, naj se pomiri. Danes jo bom purstil samo, toda jutri jo moram videti. Za vsako ceno! In naj se ne grize Gustav je bil ubog, nesrečen človek.«

Petrulja je pokimala in obljubila, da bo vse storila. Potem je šel Henrik domov.

Protí sedmi uri je Petrulja potrkala na Bercetova vrata. »Gospod Berce, odprite, jesti morate!«

Odprl je Petrulja se je zgrozila, ko ga je zagledala. Starec je bil kakor prežeča, boječa se žival.

»Gospod Berce! Jezes! Kakšni pa ste!«

Naslonil se je na zid in jo otožno gledal.

»Ali je kdo prišel? Ali je kdo po meni vprašal?«

»Kdo pa naj bi bil prišel?«

»Ali res ni zame nihče vprašal? Res ne, Petrulja?«

»Kdo pa?«

»Petrulja, če pride orožnik, reci, da me ni doma! Ali slišiš? Da me ni doma! Da sem šel odpotoval! Ali slišiš?«

»Sveta nebesa saj ga ne bo! Moj bog, takšna strašna nesreča!«

Stopil je k njej.

»Petrulja! Ali ljudje kaj o meni govore?«

»Kaj naj pa govore?«

»Jaz nisem ničesar vedel, Petrulja. Ali slišiš? Prav ničesar nisem vedel. Povej to lju-

dem! Jaz nisem kriv! Nedoržen sem! Ali slišiš? Povej to ljudem drugače jih bom tožil, vse, vse! To jim povej!«

Omahnil je na stol. Petrulja je začela jokati.

»Pojdite vendar dol, gospod Berce! Nikari ne ostanite tako sami!«

Stresel se je.

»Pojdi, Petrulja, pojdi stran! Nekdo prihaja. Pojdi! Prav po tistem! Ničesar ne povej, Petrulja! Ni me doma!«

Potisnil jo je skozi vrata in jih zaklenil za njo.

Ponoči je bilo Lota je ležala v postelji in imela široko razprte oči. Temno je bilo v izbi in ura je obstala. Zunaj se je zaletaval veter v sleme in veje visokega drevesa so časih oplazile okno.

Dekle je sklenilo roke. Tedaj je začutilo, kakor da ji nekaj stiska prst. Zlati prstan!

Njegov prstan! In snodaj leži njen brat!

Kako so rože dehtele!

»Ni mogel drugače, ubogi, nesrečni človek!«

Tako plemenit je bil Henrik!

A ona — ona? Ali ni zločin, da nosi ta prstan? Da išče ljubezni in sreče v družini, kjer je njen brat zasejal pomanjkanje, smrt in sramoto?

Lenka! Moj bog, kaj bo rekla Lenka! Če bo zdaj izvedela to, bo padla njena kletev čez njeno in Henrikovo ljubezen, zdaj po pravici.

Prstan! Kako strašno jo stiska!

Če bi mogla zdaj umreti in to izbrisati, bi rada umrla, še to noč.

Čuj! Zunaj je zaslišala korak. Tih korak. Zdaj — Bled soj luči je svignil mimo praga. Kaj je bilo to? — Kaj? In v veži je slišala ječanje, strašno, težko pridušeno ječanje.

O, bog, oče!

Čez nekaj časa se je splazila po stonnicah navzdol. Nagnila se je čez ograjo. Tedaj ga je zagledala. Klečal je med odprtimi vrati pred sobo, kjer je ležal mrlič, in pritiskal glavo ob podboj.

Luč, ki jo je prinesel s seboj, je ugasnila. Samo sveče ob mrličevem zglavju so blede osvetlievale oboke.

Oče!

Šepnila je to besedo. Prestrašen se je zdrznil.

»Kdo me kliče? Lota, ti?«

Pohitela je k njemu in ga prijela za roko.

»Oče! Poidi z menoi! Poidi k meni!«

»Da! — Lota, k tebi — da.« —

Še enkrat je pogledal mrtveca, njegov prestrašeni, od groze soščeni obraz in zdobljeno čelo. Potem je Lota zaprla vrata.

Zgoraj je z drhtečo roko prižgala svetilko.

Ko se je soba razsvetlila, se je starec od-dahnil. Dušilo ga je.

»Ne morem več tega vzdržati. Moram ti povedati. Duši me. Tako strašno se bojim. Lota, — jaz — jaz sem vsemu kriv!«

Začudeno ga je pogledala in ni ga razumela.

»Lota, vse sem vedel, že davno prej sem vse vedel.«

»Kaj?«

»Da je on — naš Gustav — zažgal.«

»Vedel si?«

Zaječala je. Pogledal jo je, v dve gube je zlezal in molče strmel v njo.

Nesrečnik je na mestu izdihnil.

* **Dve domačiji sta zgoreli.** Pred kratkim ponoči je nastal ogenj v Veliki vasi pri Slivnici v gospodarskem poslopju posestnika Lešnika in se razširil tudi na hišo. Ker je pihal močan veter, so ognjeni jeziki preskočili še na sosedno gospodarsko poslopje in hišo posestnika Bečnika. Vse zgradbe so zgorele do tal. Rešili so le živino in pohištvo. Zahvaliti se je hitri pomoči gasilcev, da se požar ni razširil še na poslopja drugih sosedov.

* **Požar na Poljanah pri Št. Vidu.** Nedavno pozno ponoči je na Poljanah pri Št. Vidu začelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Jančeta Ježka, po domače Pikca. Gasilci so imeli mnogo dela, da so požar omejili in obvarovali vsaj sosedna poslopja. Škoda je velika. Vsa znamenja kažejo, da je ogenj zanetil neki prosjak.

* **Pri Pušencih je strela ubila pridno gospodinjno.** 40letna posestnica Helena Trafelova iz Pušencev pri Ormožu je delala te dni popoldne na svoji prvi Nsenkrat je nastala nevihta z bliskanjem in grmenjem. Ko se je vtila ploha, je hotela Trafelova s polja. Tedaj pa je udarila strela vanjo. Bila je pri priči mrtva. Ker je ni bilo domov, so jo svojci šli iskat in jo našli mrtvo na polju. Pokojnica je bila dobra gospodinja. Blag ji spomin!

* **Požar zaradi kratkega stika.** Nedavno noč je zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Jožeta Šublja v Savljah. Gasit so prihiteli gasilci iz Ježice in iz Šiške. Posrečilo se jim je požar omejiti, da se ni razširil na sosedne zgradbe. Po mnenju nekaterih je požar nastal zaradi kratkega stika v električni napeljavi kraj hleva.

* **Zgorela je drvarnica Martina Martinčiča v Lučinah v Poljanski dolini.** Zgradba je bila založena z vsem mogočim blagom, zato je škoda precejšnja. Sosedje, ki so prišli prvi na kraj požara, vedo povedati, da je začelo goreti najprej sredi drvarnice, odkoder se je potem razširil ogenj na vse strani. Iz tega sklepajo, da je povzročil ogenj zabojček s pepelom, ki so ga imeli sredi drvarnice. Služkinja je pekla prejšnji dan kruh. Opoldne je očistila peč, pepel pa je odnesla v drvarnico. Možno je, da je bilo med pepelom še kaj žerjavice, ki je zanetila les.

* **Smrtna nesreča pri podiranju drevja.** V prijaznem zaselku Poljanske doline, Srednem brdu, se je pripetila huda nesre-

ča. 60letni domačin Anton Mezek je z 61-letnim Francetom Coljo podiral v gozdu bukeve. Prva bukev je bila posekana, pa ni padla. Zataknila se je za sosedno bukev. Zato sta požagala tudi drugo bukev. Ko sta pričeli obc drvesi padati, sta oškocila Colja in Mezek vsak na svojo stran. Nesreča pa je hotela, da je prav med padanjem dreves močno pretegnil veter in je zasukalo eno bukev tako, da je padla prav tja, kamor se je bil umaknil Mezek. Bukev je mečkala Mezku prsni koš, da je nesrečnik kmalu nato izdihnil. Mezek zapuša vdovo brez otrok. Blag mu spomin!

* **Požar je uničil gospodarsko poslopje** posestniku Martinu Ješovniku pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah. Požar je bil potaknjen.

* **V hlevu ga je zadela kap.** Dninar Lužar je bil zaposlen kot delavec pri posestniku Strelu v Mokronogu. Ker je bilo nedavno zvečer slabo vreme, se je Lužar odločil, da na noč ne pojde domov in da hoče prenočiti v hlevu skupno s svojim sinom, ki je stalno v službi pri Strelu. Drugo jutro je mož zgodaj vstal in začel krmiti živino namesto svojega sina. Ko je živino nakrmil, je rekel sinu, da pojde domov. Sedel je na posteljo in si pričel obuvati škornje. V naslednjem trenutku ga je zadela srčna kap in je kmalu zatem izdihnil.

* **Ponarejeni bankovci po 100 din.** Pred tričlanskim senatom v Celju sta se zagovarjala 29letni delavec Anton Bark in njegov brat 27letni mesarski pomočnik Stanislav Bark iz Griž pri Žalcu zaradi ponarejanja in razpečavanja bankovcev po 100 din. Obtožena sta bila, da sta v Migojnicah pri Grižah ponaredila več bankovcev po 100 din in dala štiri ponarejenke v Žalcu, Grižah in Latkovi vasi v promet. Ponarejenci so bili izdelani zelo preprosto. Anton Bark je bil obsojen na osem mesecev, Stanislav Bark pa na šest mesecev strogega zapora. Oba sta tudi obsojena na 60 din denarne kazni, na plačilo odškodnine oškodovancem in na izgubo častnih pravic za dobo enega leta.

* **Sirov pokol med pijanimi fanti.** Nedavno zvečer je večja družba popivala v vinotoku Matjašiča Vinka, posestnika v Mali vasi. Ko jim je alkohol zlezal v glavo, se je začel prepir in se spremenil v pretep. Vendar so se spet pomirili, ko so dva izmed pretepačev ukrotili. Čez čas pa se je pretep ponovil. Na bojišču je mrtev obležal 37letni

oženjeni Franc Kamenščak, 39 letni Franc Vrbnjak, ki je tudi oženjen, pa je bil smrtno ranjen. Orožniki od Sv. Tomaža so krivce takoj polovili. So to bratje Ferdo, Jožef in Franc Erhatičevi, v starosti 18 do 25 let, dalje 17letni Aizrl Martin in 20letni Tomaž Plohl. Vsi so bili odvedeni v zapor. Doma so vsi iz župnije Sv. Tomaža.

* **Železni kršec so imeli za zlato.** Pri kopanju temeljev za neko novo stavbo ob Dravi v Mariboru so delavci naleteli na kamenje z mnogimi kakor zlato se lesketajočimi luski. Takoj so mislili, da gre za zlato. Toda kmalu so bili poučeni, da v kamenju ni zlata, temveč železni kršec.

* **S sestričnega pogreba se je vračal in se smrtno ponesrečil.** Te dni je bil pogreb železničarjeve žene Elizabete Šoštarijeve iz Žabljaka nad Poljčanami. Na pogreb je prišel tudi brat Šveglj Vincenc, železničar iz Ponikve. Ko je po pogrebu v mraku Šveglj šel peš v Poljčane na vlak po železniški progi, ga je povozil vlak. Zdravnik mu je nudil prvo pomoč in odredil prevoz v celjsko bolnišnico, kjer je umrl, ne da bi se bil zavedel. Štel je okrog 41 let. Bil je priden delavec in zapuša ženo z nepreskrbljenim otrokom.

* **Otrok je umrl za opeklinami.** Pred tedni se je triletni posestnikovi hčerki Slavici Jelenovi z Železnega pri Veliki Pirešici na njivi pri zažiganju suhljadi vnela obleka. Deklica je dobila hude opekline na hrbtu. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico, kjer je mesec dni po nesreči izdihnila.

* **Požar uničil hišo in gospodarsko poslopje.** Posestniku Ivanu Škrgetu v Sp. Gašteraju pri Sv. Jurju v Slovenskih goricah je ogenj uničil hišo in gospodarsko poslopje do tal. Živino so rešili. Požar je nastal zato, ker je skozi nastalo razpoko v steni ob peč začel švigati plamen, od katerega se je vnela slama. Poslopji nista bili zavarovani.

* **Kakšni so ponarejeni 500-dinarski bankovci.** Narodna banka je poslala svojim podružnicam opis ponarejenih 500dinarskih bankovcev. Razen okrasov na okviru in na obeh straneh je vse drugo ponarejeno s precej debelimi in zamazanimi črtami ali pa so podrobnosti samo naznačene, kakor je to pri čipkastem okrasku nad krili belega orla, medtem ko okraski pod belim orlom sploh niso naznačeni. Lik kralja Petra II. in beli orl na licu bankovca nista posrečena. Na drugo stran bankovca je ponarejalec že bolj pazil in ta stran človeka lahko premoti. V

»Govori! Govori! Vse povej! Vse! Govori! Povej! Takoj! Vse! Moraš!«

Odprl je usta, pa ni mogel izdavit niti besede.

»Kdaj si zvedel?«

Stal je kakor zločinec pred strašnim sodnikom.

»Lota! Usmili se me, Lota!«

»Kdaj si izvedel?«

»Takoj, že prvi dan!«

»Preden je bila razprava?«

»Da!«

Strašen molk.

Tiho, zlovestno je žvižgal veter okoli hiše.

»Ti!«

Stopila je k njemu s strašnim sovraštvom v obeh.

»Vse povej! Vse!«

»Po krivem, po krivem sem prisegel, Lota!«

Ničesar ni rekla. Samo poslušala je. Nad hišo je bobnelo, veter se je zaletaval v okna in tožno jadikoval skozi line.

»Po krivem prisegel? Zakaj?«

»Bukovnikov dom sem hotel imeti. Za vas vse! Za vas!«

»Bukovnikov dom si hotel imeti?« Te besede je rekla z ubitim glasom.

Potem je šla počasi po izbi, odgrnila zastor na oknu in se zastrmela čez cesto.

Berce je sedel na rob postelje in strmel v njo.

Kakor kip je bila in roke so visele od nje, kakor ne bi bile njene.

Čez dolgo, dolgo se je obrnila. Počasi je stopila od okna k mizi. Tam je snehla zlati prstan s prsta, poljubila ga je in položila k rožam.

»To misliš storiti, Lota!«

Z mrtvimi očmi ga je pogledala.

»Tega je zdaj konec! Hčere in sestre takšnih zločincev ne more vzeti za ženo.«

»Kaj misliš storiti, Lota?«

»Vse mu bom povedala.«

Zastokal je.

»Povedala mu boš?« —

Potem je bilo vse tiho. Luč se je kadila. Čez nekaj časa je spet veja oplazila okno in počilo je steklo. Tedaj je Berce vstal. Počasi je stopil čez izbo do košare, ki je že dolgo strmela v njo.

Iz košare je vzel vrv za perilo. Lota je slišala tihi šum, obrnila se je in zagledala očeta s sivo vrvjo v rokah.

»Oče!«

Ni se obrnil.

»Oče!«

Planila je k njemu, iztrgala mu je vrv iz roke in jo zagnala čez ramo. Padla je na njeno posteljo in se tam zvila po beli blazini kakor siva kača.

»Če mu to poveš, me bodo odvedli na stara leta v kaznilnico. Bolje je, da napravim konec!«

»Oče! ne bom mu tega povedala. Ničesar mu ne bom rekla. Ne bom te izdala, toda storiti boš moral to, kar bom jaz hotela, vse!«

*

V Bukovnikovem domu je ura odbila tretjo zjutraj. Bukovnikov Henrik je ležal v postelji in bedel. V mraku se je s stene iskril srebrn napis: »Očetov blagoslov zida otrokom hišo.«

Mladi mož, ki so mu misli vzele mir, se je pogovarjal sam s seboj, ker je moral govoriti.

Krivec njegove nesreče je ležal tam onkraj ceste, nem in hladen. Njegova uboga duša je že bila tam, kjer je noben zemljan ne more kaznovati. Življenje pripada samo čistim. Tega ne uniči nič, ne prijateljjeva jeza, ne sestrina kletev. Na čisto življenje ne pade prekletstvo, tudi ne prekletstvo tistih, ki so bili žrtvovani.

Tako se je boril Henrik s svojim občutljivim srcem. Dolgo se je boril zaman. Spodaj je hripavo ura že odbila četrto, peto, njegovo trpljenje pa še ni bilo nič manjše. Šele proti jutru se ga je usmilil spanec.

Ko je bil že davno dan v sobi, se je Henrik zbudil. Ura je bila že deset. Hitro se je oblekel in takoj stopil čez cesto.

»Zaspal sem, Petrulja! Kako je? Kaj dela Lota?«

Petrulja je stopila v njeno sobo.

»Pismo vam je pustila. V mesto je šla. Že ob sedmih. Za pogreb je bilo treba nekaj urediti. Gospod na je v svoji sobi in ne pride ven. Tu je pismo. Tako žalostna je bila davi.«

Henrik je raztrgal ovitek in prebral prvi stavek. Nekaj debelega je pogoltnil, si z dlanjo obrisal oči in stopil s pismom k oknu.

»Petrulja! Petrulja! Poslušajte. Šla je! Šla je!«

»Gospod Bukovnik! Kaj pa govorite!«

»Petrulja! Šla je. Ne bo je več nazaj. Nič več!«

»Moj bog, gospod Henrik, saj ni mogoče, — saj ni res!«

Odrinil jo je stran in stekel po stopnicah navzgor.

»Gospod Berce, odprite!«

(Dalje)

splošnem so narejene vse podrobnosti površno. Besedilo, številke in podpisi so zelo slabi. Barve se jasno razlikujejo od barv pravega bankovca. Tudi vodni tisk je slab. Splošno so pa ponarejeni bankovci za nepoučene ljudi nevarni, ker so le izdelani tako, da jih nevede oko na prvi pogled težavno loči od pravih.

* **Zaključek preiskave v zadevi ponarejanja petstotakov.** Mariborska policija je zaključila preiskavo v zadevi ponarejanja 500-dinarskih bankovcev. V Mariboru in okolici je bilo skupno aretiranih 29 oseb. Preiskava je pokazala, da je 21 osumljenec pripadalo tisti skupini, ki je imela svoj sedež v Radečah pri Zidanem mostu, devet pa jih je sodelovalo z Bezjakom v Zagrebu. Obe skupini v Mariboru nista imeli nobene zveze med seboj. Osumljenci, ki so bili aretirani v zvezi z zadevo v Radečah, so v preiskovalnem zaporu mariborske jetnišnice, devet osumljenec pa je bilo poslano v Zagreb.

* **Drzni roparji so oropali trgovca.** V Kosaških so navalili neznan roparji na 39-letnega trgovca Henrika Siherja od Sv. Lenarta v Slovenskih goricah. Vrgli so ga s kolesa, ga pobili na tla in ga izropali. Odnegli so denarnico, v kateri je bilo nekaj gotovine.

* **Tihotapci pri Št. Ilju.** Pri Št. Ilju so naši obmejni organi pri kontroli nemškega tovornega vlaka našli v nekem vagonu zaboj vtihotapljenih predmetov. V zaboju je bilo nad 6 kg saharina in 130 vžigalnikov. To je v zadnjem času že drugi primer, da skušajo neznan tihotapci s tovornim vlakom spraviti tihotapsko blago v našo državo.

* **Velik požar na Pohorju.** Te dni je nastal velik požar v hiši posestnika Viktorja Glaserja v Bojtni, občina Smartno na Pohorju. Ogenj se je razširil še na dve gospodarski poslopji, ker je pihal hud veter. Zgorele so vse tri velike zgradbe. Vzrok požara je bil slab dimnik.

* **Smrtna žrtev strele.** V Polhovem Gradcu so imeli v nedeljo popoldne hudo nevihto. Čeprav ni bilo posebnega dežja, je silno treskalo. Ko je v Podrebrju v bližini Polhovega Gradca 50 letna gospodinja Ana Cankarjeva nalagala polena v peč, je strela udarila v hišo in zadela gospodinjino. Gospodarja v tem trenutku ni bilo doma, pač pa je bila v hiši vsa družina, ki je skušala mater oživiti, a je bilo vse prizadevanje zaman. — Neprijeten dogodek so doživeli tudi izletniki v bližini Skaručne, ko so se vračali proti Ljub-

ljani. Ploha jih je prisilila, da so šli vedrit pod streho nekega gospodarskega poslopja in prav v to poslopje je nenadno udarila strela. Silen tresk je večino vedrečih k sreči samo prestrašil.

* **Orožniki v Rušah so zaplenili pol metrskega stota saharina.** V nedavni noči je orožniška patrulja v Rušah v gozdu poleg železniške proge opazila neke sumljive osebe. Orožniki so te osebe preiskali. Ker pa niso našli ničesar obremenilnega pri njih, so jih spet izpustili. Orožnikom se je pa zdelo čudno, kaj ti ljudje, o katerih se je že dalje časa govorilo, da se bavijo s tihotapskimi posli, delajo ponoči poleg železnice. Zato so naslednje jutro natančno preiskali dotični kraj ter našli med grmovjem in praprotjo okoli 50 kg saharina, zavitega v številne zavitke. Te zavitke so pometali iz vlaka nemški železničarji na dogovorjenem mestu, kjer naj bi tihotapci to blago pobrali. Orožniki so po naključju preprečili njihovo namero ter razkrili tihotapsko družbo. Ugotovili so, da je bil ta saharin kupljen v Pliberku v neki lekarni. Nemški železničarji so ga pretihotapili čez mejo. Tihotapci so za saharin plačali okrog 35 000 din.

* **Grehi Julčke Terčičeve.** Bralci se morda še spominjajo Julke Terčičeve, ki je imela tako važno vlogo v sodni razpravi proti Grebenški in njegovi roparski tolpi. Julčka je bila pred celjskim okrožnim sodiščem oproščena krivde in so jo spustili na svobodo. Zaradi njen emladosti je bila razprava tajna. Julčka, ki je zdaj že polnoletna, je po razpravi izginila iz Celja. Za nekaj dni se je oglasila na svojem domu pri Sv. Ani pri Makolah. Nato pa je brez sledu izginila. Zaradi ljudskega glasu, ki Julčki še zdaj ne verjame, da ni bila v zvezi z zgoraj omenjeno roparsko tolpo, in ji celo očita sodelovanje pri umoru zakoncev Ocvirkov v Medlogu, pri katerih je služila, je oblast še ni izbrisala iz svojih kazenskih spisov. Decembra je pripovedovala v neki gostilni v vojniški okolici, da ima v gotovini deset tisočakov, ki jih pa zaradi mladoletnosti ne more dvigniti. Pred nekaj dnevi se je oglasila pri nekem hlapcu, svojem znancu, v graščini Neuhausu pri Vojniku. Julčka je prosila hlapca za prenočišče. Okrog polnoči pa je Julčka segla pod hlapčovo zglavje in potegnila na dan listino, v kateri je bilo 2000 din. Takoj nato je izginila. Da je bila to tatvino zasnovala po načrtu, dokazuje dejstvo, da je ležala kar oblečena

zato, da je mogla hitreje pobegniti. Hlapec je tatvino opazil šele zjutraj. Zanimivo je, da tatvine ni takoj prijavil. Nemara je mislil, da se je Julčka le pošalila z njim, toda Julčke ni bilo od nikoder. Oblastvo jo zdaj zasleduje, kajti Julčka je dokazala, da je nevarna tatvica in vlačuga.

* **Ciganki, ki napovedujeta srečo.** »Lepa gospa, dajte, da vam povem srečo!« sta začeli te dni nagovarjati dve ciganki gospo Marijo v Brejčevi ulici v Šiški. Vsiljivi ciganki sta naposled res pregovorili gospo, da ju je sprejela in si dala prerokovati srečo. Prva, okrog 40letna ciganka, se je lotila služkinje in jo prosila, naj ji da košček sladkorja. Sladkor je zavezala v čist robec in napravila na konceh vozle. Ko je nekaj časa uganjala svoje čarovnije, se je poslovila od služkinje, češ da ne sme robca odvezati do njenega povratka okrog 18. ure. Druga, okrog 35letna ciganka, izredno lepih potez in črnih velikih oči je sedla v sobi k mizi in prižgala črno svečo. Nato je prišla gospodinja za roko in začela ogledovati poteze na njeni dlani. Pri tem je gledala gospodinjino srepo v oči, dokler ni čutila, da njena volja popušča. Sugerirala ji je, da mora izročiti prstan, ki ga ima na roki. Nato ji je izvabila tri pare zlatih uhanov, zlato zapestnico in še nekaj druge zlatnine. Govorila je, da bo vse vrnila ob 18., ko pride spet nazaj. Naposled je pobrala še temnosivo moževo obleko, par moških čevljev in šal, ki ga je imela gospodinja okrog vratu. Preden je izginila, je zaprosila še za 150 din, ki jih je tudi dobila. Gospodinja in služkinja sta ves dan čutili nekakšno omotico. Zaman pa sta čakali, da bi se ciganki vrnili. Dodobra sta se zavedli šele po 18. uri in začeli razmišljati o tem, da sta nasledli sleparkama. Ciganki sta bili najbrž že daleč, ko sta osleparjeni prihiteli na policijo in prijavili, da so ju ciganki oškodovali za okoli 5000 din.

* **Vlom v Dragomeru.** V vasico Dragomer nad Brezovico pri Ljubljani se je priklatil te dni moški nizke in čokate postave ter vdrl v hišo posestnika Ivana Rotarja, ko so bili domači zunaj na polju. Vlomilec je v hiši vse premetal in odnesel 2300 din v bankovcih po 100 din in nekaj drobiža. Prilastil pa si je tudi samokres na bobenček. O vladu so Rotarju povedali otroci, ki so videli vlomilca kasneje zbežati v gozd.

* **Grebenškov tovariš Avgust Žgank umrl.** V mariborski kaznilnici je umrl Avgust

- Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

17

»Oprostite nam morate,« je nadaljeval Friderik Merrivale, »da vas moramo nekoliko preiskati. Okolnosti so takšne, da ne gre drugače.«

Pregled Caldwellovih žepov sta izvršila Garrish in Merrivale. Predvsem sta iskala, ali nima Caldwell v žepih še kakšnega orožja, pri tem pa sta sumljivo ogledovala tudi vsako drugo malenkost, ki sta jo našla v žepih. Merrivale je pregledoval suknjič, a Garrish ostale dele obleke. Med drugimi malenkostmi sta zaplenila tudi žepni nožič. Ne navadno težka cigaretna doza je tudi zbujala Garrishovo pozornost. Nezaupno jo je vrtel nekaj časa med prsti. Ko pa je slednjič dognal, da so bile v njej le cigarete, jo je godrnjaje vrnil Caldwellu.

Nato je pregledal škatlico vžigalic. Vsako vžigalico je posebej vzel iz škatlice in jo preiskal. Merrivale je medtem raziskal notranjost polnilnega peresnika. V notranjem žepu telovnika je našel Garrish usnjat etui za naočnike, ki si ga ni niti ogledal, medtem ko je njegov šef Merrivale držal v roki ponikljano žepno svetilko.

»Zal mi je, toda ne moremo vam to pustiti, gospod Caldwell.«

»Spomin mi je na zelo dobrega prijatelja.«

»Saj vam bomo svetilko seveda spet vrnili, ko nas zapustite.«

»Ali bi smel vzeti baterije in svetilke?« je vprašal in nalo potegnil iz nje baterije. »Vi-

dite, zdaj mi svetilka ne more koristiti.«

Merrivale ga je neodločno gledal. »Naj bo, obdržite svetilko. Pravkar sem videl, da imate v telovnikovem žepu papir. Pokažite ga nam, da se prepričamo, če ni kaj nepriemerne vmes.«

Takoj je Caldwell privlekel na svetlo pest pisem in listin in izročil Merrivaleu. Pri tem je iz kupčka papirja zdrknila fotografija in padla na tla. Merrivale se je sklonil, da bi sliko pobral, tedaj pa se je zdrzil in slike ni dvignil.

»Oprostite,« je menil oklevaje. »Kaj ni to slika Walkerjeve žene?«

Caldwell ga je čvrsto pogledal. »Da!«

»Oh,« je zamrmral Merrivale nekoliko v zadregi. »Da, spominjam se, seveda... Mislim, da smo vas zdaj dovolj nadlegovali, gospod Caldwell. Večerjala sta že, kaj ne?«

»Da, hvala.«

»Če potrebujete, povejte kar Garrishu. Ali še želite kaj od mene?«

Caldwell je malo okleval. »Da, dovolite, da vas vprašam, kje je Allan Walker.«

Merrivale ga je radovedno pogledal.

»To vam lahko mirno izdam. Walker je moral naglo odpotovati v San Francisco. Tajna služba nam dela neprilike. Kakor sem izvedel kratko pred vašim prihodom, ni vse skup nič. Hoteli so samo zvažiti Walkerja v San Francisco. Jaz sem ga že brzojavno poučil, kako je z zadevo. Mislim, da se Wal-

ker jutri že vrne.«

Ob poslovtvi se je Merrivale priklonil prav v trenutku, ko bi bil mogel nenaden čuden blesk v Caldwellovih očeh zbuditi v njem sum.

»Torej lahko noč, gospod Caldwell. Prepričan sem, da boste dobro spali.«

Za njim je Garrish zaklenil vrata. Caldwell si je najprej ogledal razne predmete v prostoru. Upal je, da bo na podlagi tega ali onega predmeta lahko dognal ime hišnega lastnika. Toda to upanje je bilo zaman. Vse naprave v sobi so bile takšne kakor povsod.

Šel je k oknu v svoji spalnici. Okno je bilo zaprto in zastrto. Ko ga je skušal odpreti, je sicer začutil hladen zrak od zunaj, toda hkrati je ugotovil, da se zaradi posebne naprave oknici ne dasta dobiti za več kakor za kakih deset centimetrov narazen. Pcskušal je odpreti še okno v glavni sobi. Uspeh je bil enak.

Stanovanje je bilo v tretjem nadstropju in torej urejeno kakor v ječi.

Caldwell je stal dalje časa pri drugem oknu in strmel v noč. Kolikor se je mogel spominjati po stopnicah, po katerih je prišel sem z zavezanimi očmi, je moralo gledati to okno na ulico, okno v spalnici pa na dvorišče. Imel je prav. Ko je pogledal skozi tesno odprtino, je opazil daleč megleno svetlobo cestne svetilke.

Nerazločno je kakih petdeset metrov dalje opazil tudi dve hiši. To je bilo vse. Zjutraj bo lahko videl nekoliko več, toda ne toliko, da bi lahko dognal, na kateri cesti je ta hiša.

Obrnil se je h Garrishu. »No, dragi mož, ali boste tudi jutri imeli vi pri meni služ-

Zgank s Polzele. Lani je bil pred celjskim okrožnim sodiščem obsojen zaradi številnih zločinov in sodelovanja z Grebenškovo tolpo ona 10 let robije.

* **Vlomilci odnesli za 12.000 din dragocenosti.** V stanovanje zasebnice Martine Pirčeve v Maistrovi ulici v Mariboru so se vtihotapili te dni neznan zlikovci. Očitno so stikali za denarjem. Našli so pa le znesek 140 dinarjev. Največjo škodo so napravili s tem, da so odnesli razne dragocenosti, katerih vrednost cenijo do 12.000 dinarjev. Med drugim so ukradli staro brošo z dragulji in staro zapestnico, ki je bila tudi posuta z dragulji. Vrednost takšnih reči je seveda zelo velika in je verjetno, da bodo skušali storilci ob primernem času prodati ukradene dragocenosti. Zaradi tega je priporočati občinstvu previdnost. Oblastva iščejo tatove.

* **Orožniki so aretirali pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah** že večkrat kaznovanega tatu in sleparja Valentina Prestopnika, ki je doma z Brezovice pri Ljubljani. Zagrešil je več tatvin, vlovov in tudi sleparstev. Mož je bil svoječasnno 15 let v poštni službi kot uradnik.

* **Enoroki cigan obsojen zaradi ponarejanja kovancev.** Lansko jesen je posestnica Marija Pirčeva iz Dolenje Straže skušala v Novem mestu spraviti v promet ponarejene kovance, dva po 20 in enega za 50 din. Po Pirčevi so orožniki dognali, da je kovance

ponarejal znani enoroki cigan Janko Brajdič, ki je bil že pred vojno obsojen zaradi sličnega greha na štiri leta težke ječe. Brajdič je tokrat ponarejene kovance izročil Pircu Francetu, le-ta pa svoji sorodnici Mariji Pirčevi. Nepridiprav je kmalu po aretaciji Pirčeve zavohal pretečo nevarnost in se začel skrivati. Šele pred božičem so ga prijeli. Cigan Brajdič je pred sodiščem priznal, da je ponarejal kovance nove izdaje. Rekel je, da je vžil samo dva kovanca po 20 din in tri po 50 din. Izpovedal je tudi, da je prišel k njemu Pirc Franc in ga nagovarjal, naj začne delati denar. Ob tej priliki je Brajdič povedal Pircu, da ima nekaj kovancev že izgotovljenih. Na Pirčovo prigovarjanje mu je on potem kovance tudi izročil. Senat je prisodil ciganu Brajdiču štiri leta težke ječe. Pircu Francetu eno leto in Mariji Pirčevi sedem mesecev.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkostni znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 din.

Velikanska ležišča železne rude na severu švedske

Borba za oblast v Skandinaviji (Norveški in Švedski) nam postane razumljivejša, če pomislimo, da so na severu Švedske velikanska ležišča železne rude. Železna ruda se naklada v Kiruni na Švedskem in se po železnici prevaža v norveško pristanišče Narvik, ki je precej visoko na severu Norveške. Iz Narvika so z ladjami vozili železno rudo v Nemčijo. Boji za Norveško med zavezniki in Nemci so torej tudi boji za švedsko železno rudo.

Kjer stoji danes Kiruna, se je pred 50 leti razprostirala še divjina, v kateri so laponski pastirji pasli svojo živino. Laponci so vede-

li za železno rudo, ki jo krije v sebi njihova pokrajina, toda to skrivnost so varovali zase, ker so se zavedali, da bi jih kopanje železne rude pregnalo z njihovih pašnikov. Toda trajno ni bilo mogoče skrivati to skrivnost. Potniki, ki so sicer redko zašli v to divjino, so našli nekoč ob vznožju tamkajšnjega gorovja velike kupe čiste železne rude, ki se je bila prikotila s hribov. Leta 1736. je dala švedska vlada preiskati te kraje, toda šele 22 let kasneje so začeli rudo po malem kopati. Rudo so morali tedaj prenašati s konji do Tornea, kar pa je bilo prenerodno in predrago

Zaradi svoje neugodne lege so se rudniki za dolga leta spet opustili. Šele ko se je začelo govoriti o železniški zvezi med Botniškim zalivom in Atlantskim morjem, je spet oživel zanimanje za rudno bogastvo Laponske. Znanstvena preiskava ozemlja je leta 1875. ugotovila velikanska ležišča železne rude. Leta 1898. je švedska poslanska zbornica sklenila gradbo železnice od Gällivareia do norveške meje, norveška vlada pa graditev železnice od meje do pristanišča Narvika, ki je med tistimi norveškimi pristanišči, katera nikdar ne zamrznejo. S tem so železni rudniki dobili priključek na železniško omrežje. Leta 1896 so začeli kopanje rude

Kiruna stoji med rekama Tornejem in Kalixom. Od Stockholma, glavnega mesta Švedske, je oddaljena nad 1500 kilometrov, od Narvika pa 170 kilometrov. Ležišče železne rude je dolg gorski greben, katerega najvišji vrh se je ob začetku izkopavanja dvigal 748 metrov nad morsk gladino. Greben, na katerem je železna ruda na mnogih krajih dostopna, ne da bi bilo treba kopati rove, je dolg polčetrni kilometer. Kako globoko sega železna ruda, ni natančno znano. Z vrtanjem so dognali, da jo je dobiti še 300 metrov pod gladino jezera, ki leži ob vznožju grebena. Vso zalogo železne rude cenijo na eno milijardo 200 milijonov ton. Doslej so izkopali šele 30 milijonov ton. Ruda ima 65 do 67 odstotkov železa, kar je izredno mnogo.

Ako se bližamo Kiruni, imamo vtisk, kakor bi prihajali v središče bojišča. Zamolko grmenje pretresa ozračje in tla se tresajo. Na vrhu grebena se pojavljajo kratki bliski, ki jim sledi eksplozije. Strme stopnice držijo na vrh grebena in potem se znajdeš v velikih labirintih.

Razgled z vrha grebena je izredno lep. Daleč naokoli se razteza divja pokrajina. V ozadju se blešče s snegom pokrite gorske verige. Pod njimi pa odseva modrina neštevilnih jezer.

Preden pridejo rudarji do rude, je treba dostikrat razstreliti velikanske skale. Med strašnim bobnenjem se podira skalovit svet in grmi v globino. Veliki žerjavi prenašajo z zajemalkami železno rudo na vozičke, ki jih polne odpeljavajo električne lokomotive v posebne rudniške naprave, kjer rudo drobiti. Razdrobljeno rudo spuščajo po globo-

bo?»

Možak ni odgovoril. Caldwell si ga je pozornije ogledal. Bil je orjak s sirovimi potezami v obrazu.

»Mislim namreč,« je poizkusil še enkrat, »ali pride jutri kdo drugi namesto vas strážit mene ali pa boste še vi ostali pri meni?«

Garrish je samo nekaj zagodrnjal in tudi zdaj ni odgovoril.

Caldwell je bil utrujen in je kmalu legel na posteljo, vendar je le slabo spal.

Ko so mu zjutraj prinesli zajtrk, si je najprej jedi ogledoval z velikim nezaupanjem. Potem pa je pomislil, da ga družba gotovo ne bo skušala zastrupiti ali pa na drug način spraviti s poti, preden ne izve od njega, kje je dragoceni ladijski tovor.

Še ni končal zajtrka, ko je nekdo ostro potrkal na vrata. Garrish je odrinil zapa in vstopil je Merrivale.

»Dobro jutro, gospod Caldwell!« je prijazno pozdravil. »Veseli me, da ste še med nami. Ali ste dobro spali?«

»Ne tako dobro kakor po navadi,« je posmehljivo odgovoril Caldwell.

»Zelo mi je žal. Boste pa pozneje bolje spali. K vam prihajam samo, da vam predstavim Garrisheva naslednika Barnesa in Warda. Kakor hitro pa pride moj tovariš, bomo začeli poslovni pogovor.«

Proti deveti uri je Merrivale spet prišel v spremstvu z majhnim, slabotnim možem srednje starosti.

»Barnes,« je rekel Merrivale služabniku, »čakaj zunaj pri vratih, a ti, Ward, pojdi v režo!«

Ko sta oba izginila, so vsi trije sedli.

»Torej, gospod Caldwell,« je začel Merri-

vale, zdaj se bomo naposled pogovorili o svrhi vašega ljubeznivega obiska. Kratko rečeno: vi želite od nas listine in zaščito, mi pa od vas izgubljeni ladijski tovor. Kaj ne?« Caldwell je prikimal.

»Zdaj pa k podrobnostim, ki bodo združene s težkočami. Gotovo se ne boste zadovoljili samo z našo besedo brez določenih jamstev. Prav tako moramo imeti jamstva tudi mi.«

»Ne vem,« je menil Caldwell, »kako bi vam to obrazložil. Zadoščala mi bo vaša beseda s pogojem seveda, da imam neko zagotovilo varnosti.«

»Kakšno zagotovilo menite?«

»Ali se lahko prosto razgovorim, kaj mi slimi?«

»Seveda!«

»Torej,« je začel Caldwell, »hočem verjeti vaši besedi, da mi boste priskrbeli potrebne potne listine, in pripravljen sem, dati vam še prej natančne podatke o kraju, kjer je skrit ladijski tovor, da boste lahko takoj preizkusili točnost podatkov. Za svojo varnost pa zahtevam samo, da mi poveste, kje je ta vaša hiša.«

Merrivale je zmajal z glavo, preden je Caldwell končal svoje besede.

»To je nemogoče,« je rekel Merrivale.

»Vse drugo, če želite, samo tega ne.«

Caldwell je molčal.

»Naj vam stavim svoj predlog,« je nadaljeval Merrivale. »Najprej vam napravimo listine in vam jih pokažemo, nato pa nam vi daste svoje podatke. Dovoliti nam morate potem, da resničnost podatkov preizkusimo, ali pa nam daste kakšno drugo zanesljivo dokazilo o točnosti podatkov. Ko bo to ure-

jeno, vam listine izročimo in limuzina vas bo varno popeljala v pristanišče na parnik.«

Pogledal je vprašujoče Cawdwella, ki je premišljal o vrstni mizno ploščo.

»Veste,« je pripomnil Merrivale, »pri tem poslu ne moremo tvegati prav ničesar. Da bi vam povedali kje je ta hiša, je čisto nemogoče. Preveč bi torej tvegali. Kaj menite o mojem predlogu?«

Caldwell je odločno zmajal z glavo.

»Zelo mi je žal,« je rekel hladno. »Če mi ne izdate kraja, moram biti z listinami v žepu že daleč proč od tod, preden vam dam podatke o tovoru.«

Nerazpoložen se je Merrivale naslonil na stol.

»Take zahteve so brez pomena. Tveganje je za nas preveliko.«

»Nikakor ne,« je ugovarjal Caldwell. »Če mi tudi poveste, kje sem zdaj, še zmerom ne vem za vašo centralo. V tistem trenutku, ko bi avto obstal v pristanišču, bi povedal vašim agentom, kje je ladijski tovor. Če bi se pozneje izkazalo, da nisem govoril resnice, je za vas lahko namigniti policiji, pod kakšnim imenom in s katero ladjo se vozim.«

Merrivale ni s tem soglašal.

»Ponoviti vam moram,« je dejal nejevoljno, »da je tveganje za nas preveliko.«

»Ne vem prav,« se je zdaj plašno vmešal v pogovor drobn mož, »a jaz ne vidim v tem tako velikega tveganja.«

Merrivale je preslišal to pripombo in se je hladno obrnil h Caldwellu. »Ali je to edini način, ki ga sprejmete?«

Caldwell je vedel, da je bilo to odločilno vprašanje. Toda ni še bil tako daleč, da bi hotel že izsiliti konec pogajanj.

kih rovi naravnost v železniške vagone. Vsak vlak železne rude ima 28 vagonov, ki vozijo po 980 ton železne rude. Ob vznožju gorovja je velika postaja, obsežen kolodvor, na kateri se vlaki urejajo in odhajajo proti Narviku.

V severnem delu prostornega pristanišča v Narviku je videti orjaške naprave za tovarjanje železne rude na parnike. Lokomotiva zapelje vagon z železno rudo prav do ladje.

75 do 80 odstotkov vse rude, ki je prihajala z vlaki v Narvik, je šlo v Nemčijo.

Nos mu je pomagal do bogastva

Znano je, da imajo nekateri ljudje močnejše razvit ta ali oni čut, in to posebno tisti, ki niso pravilno razviti. Slepí in gluhi imajo v prvi vrsti izredno razvit voh, ki jim nadomešča vid in sluh. Tako ima naravnost čudovit voh gluhonemi John Mausman v Parckersburgu v Zedinjenih državah. Mausman ima tako zelo razvit voh, da more na razdaljo 200 metrov natančno ugotoviti ne samo prisotnost nove osebe, temveč tudi to, ali je tisti moškega ali ženskega spola, star ali mlad.

Mausman lahko zavoha tudi nafto (sirovi

petrolej), če je ta 300 metrov pod zemsko površino. Samo ob sebi je razumljivo, da je to posebnost Mausmanovega nosu vzela v najem neka družba za izkoriščanje nafte. Tako je John Mausman s svojim odličnim nosom odkril več novih vrelcev sirovega petroleja, katerih bi danes najbrže ne izkoriščali, če bi ne bilo Mausmanovega nosu.

Družba je možu doslej izplačala pol milijona dolarjev nagrade. Pravijo, da je to največji honorar, ki ga je kdaj kdo dobil zaradi nosa.

zapiske o njih.

× **Nov tank za gorivo pri letalih.** Madžarski izumitelj Palvary je izumil nov tank za gorivo pri letalih. Tega tanka ne bo mogla prebiti nobena krogla in se ne bo mogel razpočiti v zraku, če ga bodo obstreljevali s še tako gosto točo krogel iz strojne puške. Tank so preizkusili nedavno na nekem angleškem letališču. Za izkoriščanje tega izuma se je v Angliji ustanovila družba z glavnico 100.000 funtov.

× **Italija zbira železo.** Italijanski ministrski svet je sklenil, da morajo vsi, ki imajo pri svojih hišah ali domovih kakšne železne ograje, iste naznaniti oblastvom, jih v gotovem roku podreti in jih kot železo prodati državi.

× **Donava je vozna pot za nafto.** Po svetovni vojni leta 1918 je postala Donava važna pot za izvoz rumunske nafte (sirovega petroleja). V ta namen je na razpolago na Donavi okoli 300 ladij, ki lahko letno prevozijo nad sedem milijonov barelov nafte (barel = 159 hektolitrov). Rumunski strokovni listi prinašajo podatke o tem, koliko takih posebnih ladij za prevoz nafte imajo posamezne države na Donavi. Največ jih ima Nemčija (114 parnih in 14 motornih) s skupno tonažo nad 90.000 ton. Na drugem mestu je po tonaži naša država, ki ima 41 parnih

tankerjev in 1 motornega (s skupno tonažo blizu 32.000 ton). Rumunija ima nadalje 56 parnikov (okoli 27.000 ton), Anglija 25 parnikov in 5 motornih ladij (22.000 ton), Madžarska 15 parnikov (10.000 ton), Francija 14 (blizu 10.000 ton), Bolgarija 8 parnikov (blizu 7000 ton), Belgija 2 (1500 ton), Švica 2 (1000 ton) in Holandija 1 parnik (173 ton). Skupno je torej na razpolago 278 parnikov, 20 motornih ladij, ki imajo vse skupaj nad 200.000 ton. Mnogo ladij pa se še gradi. Računajo, da bo v kratkem donavsko brodovje za prevoz nafte povečano za okoli 10 odstotkov ali 20.000 ton. Nemški izvoz nafte iz Rumunije je znašal leta 1938. 450.000 ton. Od leta 1933., ko je znašal samo 187.000 ton, se je torej močno povečal.

× **Za trgoveške potnike so debeluhí najboljši.** Angleški dušeslovci so po številnih primerjavah ugotovili, da delajo ljudje z dobrim telesnim obsegom boljše kupčije kakor suhi. Kot potnike je debelejši ljudi bolj priporočiti, ker so prijazni, prilagodljivi in izvrstno govore, medtem ko so ljudje z ozkim obrazom, ozkimi prsi in manjšim obsegom izvrstni specialisti, dobri profesorji in inženjerji, toda slabi potniki.

× **Odrasel človek potrebuje na dan povprečno 1800 gramov hrane,** če uživa bolj rastlinsko in nemastno hrano, pa 2500 do 3000 gramov.

× **Listje za kurjavo.** Danski inženjer Rossen je iznašel način, kako se da drevesno listje pripraviti za prvovrstno kurjavo, in je dal to svojo iznajdbo patentirati. Listje ali smrekove in borove igle se zmesajo, na poseben način predelajo in naposled stisnejo v obliko briкета. Ti briketi imajo po zatrjevanju iznajditelja zelo veliko gorilno moč. Pripravljanje teh briketov je zelo poceni.

× **Kavčuk hoče izdelovati.** 72letni ruski učenjak dr. Vladimir Ipatjev zatrjuje, da se mu bo posrečilo izdelati umeten kavčuk, preden mu bo smrt prestrigla nit življenja. Ta svetovno znani kemik deluje na neki ameriški univerzi. Za seboj ima že več važnih izumov in odkritij.

× **Najbolj zdrava dežela na svetu je Bolgarija.** Tam pride na en milijon prebivalcev 426 takih, ki dožive starost 100 let. Bolgariji sledijo glede zdravstvenih razmer Kolumbija, Brazilija, Švedska, Belgija, Nemčija in Švica. V teh državah pride na en milijon prebivalcev en stoletnik.

»No.« je menil nekoliko v zadregi. »Ne veriamem, da bi mogel sprejeti kak drug predlog.«

»Torej.« je vstal Merrivale. »ne bom čisto odklonil vašega predloga dokler se ne pogovorim s svojim tovarišem. Najbrž pa se bo pokazalo, da bo treba počakati povratek ostalih članov družbe. Vse kaže, da bomo morali glasovati o vašem predlogu.«

»To pomeni, da bom moral vsaj še do večera ostati pri vas.«

»Morda niti ne tako dolgo. Sicer pa ste tu na varnejšem kakor kje drugje.«

»Morda, zanesljivo pa tega ne vem.«

»Oba služabnika bosta skrbela za vašo udobnost. Če imate kakšno posebno željo, mi jo kar povejte.«

»Da.« je menil Caldwell oklevaje. »V mestu imam prijatelja. Walter Stone se piše. Morda ste že slišali o njem.«

»Mislim, da.«

»V zadnjih štirih letih.« je pojasnil Caldwell. »se mi je izkazal kot edini resnični prijatelj. On ve da sem pri vas, in se je zelo vznemirjal, ko sem mu rekel, da pojdem k vam. Od tistega večera, ko sem moral bežati iz hotela Brewsterja, se mu še nisem javil.«

»Razumem.«

»Rad bi mu poslal nepodpisano dopisnico, da bo vedel, da sem na varnem.«

Oba moža Družbe črnih bratov sta se spogledala.

»Hm.« je menil Merrivale. »To bi že mogli opraviti. Seveda bi moral prej videti vašo dopisnico. Napišite jo kar zdaj. V predalu pred vami so pole papirja in dopisnice. Nekaj vrst bo zadostovalo, kaj ne?«

Caldwell se mu je zahvalil za uslužnost in vzela iz predala dopisnico. Nato je vzela iz žepa polnilni peresnik in brez oklevanja napisal:

»Dragi Walter! Sem na varnem, čeprav še nisem mnogo dosegel. Kakšna določena nevarnost mi tu ne grozi. Z gostoljubnostjo sem lahko čisto zadovoljen. Iz razumljivih vzrokov mi ne moreš odgovoriti. D.«

Caldwell je napisal na karto še naslov in jo izročil Merrivaleu. Ko je ta bral, ga je Caldwell ostro opazoval. Merrivale je lahko namršil obrvi in dal dopisnico svojemu tovarišu.

»Mislim, da lahko to mirno pošljemo naprej.«

Mali mož je premišljal.

»Tudi jaz tako mislim.« je rekel in skrbno pregledal obe strani dopisnice.

»Veseli me, da vam lahko napravimo to malo uslugo, gospod Caldwell.« je rekel Merrivale ljubeznivo. »Zdaj pa bomo vaš predlog natančneje preučili.«

★

Malo pred enajsto uro sta bila oba spet v Caldwellovi sobi.

»Zelo obžalujem.« je zatrdil Merrivale. »da sama vašega predloga ne moreva sprejeti, čeprav sicer razumeva vaš položaj. Počakati moramo, da se ostali člani vrnejo iz Chicaga.«

Caldwell je mirno prikimal. V zadnjih urah čakanja je spoznal, da se je bil lotil nevarne pustolovščine. Zdaj je čakal hladnokrvno in odločno na razvoj dogodkov, na trenutek, ki bo prinesel krizo.

»Vaša karta je šla naprej.« ga je obvestil

Merrivale. »Ali lahko še kaj storimo za vas?«

Caldwell je globoko zadihal.

»Da.« je menil. »Ko ste me bili prej pustili samega, mi je še nekaj padlo na um. Vzemimo, da bi vam lahko na določen način dokazal svoje dobre namere, ne da bi vam dejansko povedal, kje je tovor.«

Merrivale je stisnil ustnice. »Kako hočete to storiti?«

Caldwell je pozorno opazoval Merrivalea. Da, trenutek je prišel, ko je treba izsiliti zaključek zadeve. Vedel je, da bo moral dati odgovor, ki bo voditelja črnih bratov prisilil do tega, da bo nekaj storil.

»Menim.« je rekel Caldwell, »da je vse odvisno od tega, kaj boste smatrali za dokaz mojih črnih namer.«

»Za dokaz lahko služijo razne reči.« je menil Merrivale.

»Na primer.« je dejal Caldwell preže, »izjava neprizadete osebe.«

»Izjava — neprizadete osebe?«

»Da.« je pojasnil Caldwell, »izjava človeka, ki mi je pomagal skriti tovor.«

Merrivale se je začudil.

»Vi mislite izjavo moža, ki je bil nekoč v službi naše družbe?«

»Ne! Tisti mož je delal čisto slepo za mene. Zato sem rekel, da je neprizadeta oseba. S tem mislim nekoga, ki je vedel, kam je bila poslana neka ladja, ne da bi bil poznal tovor na ladji. Če lahko tega moža najdemo, ali bi vam zadoščala njegova izjava?«

Čisto negibno je Caldwell pričakoval odgovor, od katerega je lahko odvisno njegovo življenje.

»Hm.« je premišljal Merrivale. »Kdo je ta mož?« (Dalje)

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Jajčni konjak si lahko napraviš sama takole: Tri četrtinke litra neposnetega mleka skuhaj s 35 dekami sladkorja in koščkom vanilije. V drugi posodi raztepeš pol litra neposnetega mleka s šestimi rumenjaki. To vlij med neprestanim mešanjem v vrelo mleko. Takoj nato odstavi s štedilnika in mešaj, dokler se vse skupaj ne ohladi. V čisto mrzlo tekočino vlij med neprestanim mešanjem četrto litra konjaka ali čistega špirta. Tudi navadno žganje je dobro. Tako si pripraviš pol-druge liter jajčnega likerja, ki je okusna, a tudi zdrava pijača.

Telečji zrezki s sirom. Tanko razrezane telečje zrezke natri s soljo in poprom. Potem jih povlalaj v raztopljenem maslu, kateremu si pridala zelo drobno nastrganega sira, in speci v sredno vroči masti. Na mizo jih daj vroče.

Praktični nasveti

Če si hočeš sama napraviti parfem. Kmalu bodo začele cveteti razne močno dišeče cvetice. Natrgaj si tedaj cvetnih listov šmarnc, rož, akacij ali drugih in s temi listki napolniš steklenico do vrha, nato vliješ vanjo dve tretjini čistega špirta ali pa francoskega žganja, po vrhu pa eno tretjino glicerina. Steklenico nato zelo dobro zapreš in postaviš tri tedne na sonce. Nato dišečo tekočino preliješ v stekleničice.

Rumene usnjate čevlje očisti z limonovim sokom, nato pa šele namaži s pasto.

Kako odpraviš rjo s finih nožev. Čisto preprosto. Če nimaš drugega sredstva pri roki, vzemi navadno radirko, ki jo imajo otroci za brisanje črnih madežev, in zbršiš z njo rjo.

Svilnate obleke se ne čistijo s krtačo. Prah spraviš iz njih s kosom žameta, ki mora biti iste barve kakor svila. S tem žametom odrgneš obleko. V ta namen si napravi blazinico, prevlečeno z žametom.

Kdor ponoči smrči, pa se hoče tega odvaditi, ne sme ležati na hrbtu in zglavje mora imeti visoko. Dobro je, če se taka oseba da preiskati od zdravnika, ker je včasih smrčanje v zvezi s kakšno boleznijo ali napako v nesu in grlu.

Tavčarjev spomenik dobi primeren prostor

Poljane nad Škofjo Loko, aprila

Tavčarjev spomenik, ki stoji pred njegovo rojstno hišo, se bo prestavil in dobi Tavčarjevim zaslugam primeren prostor sredi vasi tik glavne ceste, da bo bolj viden.

Cerkveno višje oblastvo, katerega last je ta prostor, je dalo za to dovoljenje. Cerkve in njena okolica bosta s tem le pridobila, ker se doslej zapuščeni prostor — pred približno sto leti je bilo na tem prostoru župno pokopališče — spremeni v majhen park. Poleg Tavčarjevega spomenika bo še prostora za spomenik nekemu drugemu zaslužnemu rojaku.

Na tem prostoru je pokopan Tavčarjev praded Urban, začetnik rodbine Tavčarjev v Poljanah. Od Urbana izvira domače ime Vrbanč. Prostor je že lepo urejen in se bo zdaj zasadil s topoli in drugim drevjem. Postavilo se bo tam tudi nekaj klopi. Napis, ki ga ima zdaj podstavek spomenika, bo krajju primerno spremenjen. Če bi denarna sredstva dovažala, bi se spomenik za oprste povečal. V rojstno hišo pa se bo vzdala preprosta plošča s Tavčarjevim imenom.

Oglašujte v »Domovini«

Iz Prekmurja

Prekmurskemu kmetijstvu grozi mišja nadloga

Murska Sobota, aprila

Po Prekmurju so se zadnja leta močno razmnožile poljske miši. Že lani so kmetje pripovedovali o občutni škodi, ki so jo napravile miši na njivah. Tudi letos najbrž ne bo nič boljše. Ljudje so pričakovali, da jim bo huda zima prišla do živoga, toda vse kaže, da so miši zimo prav dobro prenesle.

Lani so uničevali poljske miši z zastrupljanjem. To bo treba letos nadaljevati. Za zastrupljanje se uporablja barijev karbonat. Najbolje se obnese, če primešamo barijev karbonat kruhu. Na šest kilogramov moke primešamo en kilogram karbonata in se to prav tako speče kakor kruh. Seveda je potrebna tu velika previdnost, da ne bo kdo tega kruha pojedel ali ga dal živini. Lansko leto se je nekdo na ta način zastrupil in umrl. Kruh se polaga v rove in je uspeh prav zadovoljiv. Pri tem pa včasih trojijo tudi mačke. Če dobijo zastrupljene miši.

Pred leti so v Prekmurju zastrupljali poljske vrane. Takrat so vrane temeljito razredčili. Zdaš vran ni mnogo, zato pa imamo mišjo nadlogo, ki je še škodljivejša.

★

Požari v Prekmurju so pogosti. Poleg velikega požara pri Treh mlinih v bližini Lendave, kjer so štirim posestnikom ogorele hiše z gospodarskimi poslopji, sta bila zadnje dni v Prekmurju še dva požara. Prejšnji četrtek zjutraj je začelo goret v hiši posestnika Ivana Luka v Lipovcih pri Beltincih. Zavoljo hudega vetra je bila takoj vsa hiša v ognju. Plamen je objel tudi vsa gospodarska poslopja. Iz hleva so komaj rešili goved, a vse ostalo je zgorelo do tal. K sreči je Lukova domačija ob robu vasi in je veter pihal iz vasi, sicer bi bil požar lahko postal usoden za več bližnjih hiš. Posestnik je bil zavarovan samo za 6000 din. Nevaren ogenj je nastal tudi v lesnem skladišču Našičke, vendar pa so požar kmalu pogasili.

Usoden udarec z motiko. V murskosoboški bolnišnici je umrl 60letni posestnik Franc Lovrenčev iz Filovcev v Prekmurju. Doma se je prepiral s sorodniki zaradi izročitve posestva, pri tem pa je eden izmed udeležencev prepira vzel motiko in ga udaril ob trebuh. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer pa mu niso več mogli rešiti življenja in je umrl.

Z jedjo so ga hoteli zastrupiti. Stari posestnik Jožef Berke v Šalovcih v Prekmurju živi sam v svoji skromni hiši. Jed mu nosijo na dom brat ali pa dobri sosedje. Če ga ni doma, puščajo jed po navadi na oknu. Ne davno je našel na oknu lonec s kislim zeljem in svinjskim mesom, zraven pa tri decilitre žganja. Ko je pokusil zelje, se mu je takoj videlo sumljivo. Kasneje mu je postalo slabo in je omedlel. Žganje, ki ga je izlil na tla, je postalo zeleno. Meso so vrgli psu, ki je potem čez dve uri poginil. Posestnik Berke ni mogel uganiti, kdo bi mu stregel po življenju, kasneje pa je preiskava ugotovila, da je bila to najbrž neka starejša ženska, ki je bila nanj jezna.

Dva fanta sta ubila spečega tovariša. V Melincih so se kasno zvečer sporekli kmečki fantje. Nekaj časa so se prepirali, potem pa je Stefan Gerič zagrabil kol in navalil na neoborožena tovariša, ki sta pobegnila pred njim. Pozno ponoči je šel razgrajč spat v hlev nekega tamošnjega posestnika in trdno zaspal, ne da bi bil vedel, kakšne maščevalne naklepe sta skovala njegova tovariša. Ta dva sta ga namreč poiskala spečega. Medtem ko je eden svetil z žepno baterijo, ga je druga udaril dvakrat s kolom po glavi, da je Gerič kmalu izdihnil. Zadevo ima v rokah orožništvo.

Zažgal je hišo, ker jo mati ni hotela prepisati nanj. V Dankovcih živi Banko Ludvik, ki se je zmerom prepiral s svojo materjo, ker

ni hotela prepisati posestvo na njegovo ime. Ko je enkrat malo pogloboko pogledal v kozarec, se je toliko spozabil, da je hotel zažgati materino hišo. Nesrečo so pravočasno preprečili sosedje. Zaradi tega dejanja se je Banko moral zagovarjati pred sodiščem, ki ga je obsodilo na dva meseca zapora.

Naši na tujem

Iz kolonij naših ameriških rojakov

Cleveland, aprila.

Pri zadnjih volitvah v Calumetu je bil ponovno izvoljen za župana Jožef Schneller, za mestnega tajnika Miha Štrucelj, Ivan Štrucelj pa za nadzornika. V sosednjem Almeeku je pa bila rojakinja Ana Puhlova izvoljena za blagajničarko, rojak Jožef Geršič pa za davčnega cenilca.

Med mnogimi prosilci za državljanstvo so prejeli te dni ameriško državljanstvo tudi nastopni naši rojaki v Virginiji: Pavičič, Ana Babičeva, Barbara Markova, Marija Kovačevićeva, Karel Bah, Matija Zulič in Jakob Sitarč.

V Kinneyu je zmagal pri volitvah za mestnega načelnika Hrvat Dan Smiljanič, ki je prejel 178 glasov. Izvoljen je v urad za dobo treh let.

V Nashwauku je pri mestnih volitvah kandidiralo šest kandidatov za mestnega načelnika. Zmagal pa je rojak Jurij Mavrin, ki je dobil 389 glasov. Slovenec Ivan Starčević pa je bil izvoljen s 631 glasovi za mirovnega sodnika.

V Clevelandu je umrla rojakinja Ivana Gregoričeva, rojena Bobnova, v starosti 54 let. Pokojna je bila doma iz Primče vasi pri Ambrusu na Dolenjskem in je prišla v Ameriko pred 36 leti. Zapušča štiri sinove. Mož je umrl že pred dvema letoma. V Clevelandu je dalje umrla rojakinja Cecilija Staričeva, rojena Severkarjeva, stara 35 let. Po rodu je bil iz Stančih laz pri Moravčah in je prišla v Ameriko ored 19 leti. Tukaj zapušča soproga in sina. Prav tako je v Clevelandu preminil rojak Josip Sedar v starosti 76 let. Rajniki je bil doma iz Žužemberka na Dolenjskem in je prišel v Ameriko pred 50 leti. Bil je ustanovnik župnije sv. Lovrenca.

V Virginiji je umrla Slovenka Marija Kozarijeva, stara 77 let. V Sallevi je umrla Neža Kunkova.

V Girardu sta trčila skupaj dva avta in se skoro razbila. Najhuje je bil poškodovan Edo Cekuta. Poleg njega sta bila poškodovana še France Leskovec in Marija Stokovičeva.

V Jolietu je umrla rojakinja Alojzija Mlakarjeva, stara 59 let. V Jolietu je bivala nad 30 let. Zapušča moža, dva sina in šest hčera. V Jolietu je tudi umrla 22-letna Ana Svetličičeva.

V Evelethu je podlegla operaciji slepiča Ivana Skubičeva. Zapustila je moža, štiri sinove in hčerko.

V Universalu je umrl Franc Rihtaršič, star 68 let, doma iz Stare Oslice nad Škofjo Loko.

V Rock Springsu je umrl Peter Rednjak, star 66 let, doma iz Pancičev.

V Frenetacu je umrl Janez Tratar, star 51 let, doma iz Dolnjih Radeč pri Krškem.

V Ironwoodu je umrl Marko Govednik, star 58 let, doma iz Suborja pri Metliki. V Dulothu pa Helena Anžičeva, stara 67 let.

V Whitevalleyu si je končal življenje Josip Šircelj, star 65 let, doma iz Topolca na Notranjskem. Kaj ga je pognalo v smrt ni znano. V Ameriki je bil 40 let.

Mestni svet v Vandlingu je imenoval za županjo vdovo po slovenskem županu Josipu Korošču Marijo Koroščevo. To je prva slovenska županja v Ameriki. Doma vodi trgovino in mesnico. Bila je v trgovini, ko je prišlo iz mežne hiše odposlanstvo z uradnim obvestilom, da je imenovana za županjo.

RADIO

LJUBLJANA

od 28. aprila do 4. maja.

Nedelja, 28. aprila: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Radijski šramel. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos bogoslužja iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (prof. Filip Terčelj). — 10: Operetni venčki in napevi (plošče). — 11: Klavirska harmonika (Povše Jože), vmes samospevi (Roman Petrovčič) s spremljevanjem klavirja (prof. Šivic). 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert (sodelovali bodo člana ljubljanske opere Svetozar Banovec in Vekoslav Janko in pa radijski orkester). — 16.30: Pol ure za dijake. — 17: Kmetijska ura: Obdelovanje osušenih zemljišč (inž. Rado Lah). — 17.30: Kvartet mandolin (Antunovič). — 18.15: Po domače (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Zmaj iz Nodjaja (Blagoje Radojevič iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20: Domač koncert (radijski orkester). — 21.30: Odlomki iz opere Carmen (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi: Mirko Jelačin, pri klavirju prof. Pavel Šivic.

Ponedeljek, 29. aprila: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Za oddih (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Duševna in telesna občutljivost človeka (dr. Božena Zajc-Lavričeva). — 18.20: Fibich: Vesna, sinfonična slika (plošče). — 18.40: Kvarni vplivi na naš narodni organizem. (Vojko Jagodič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Potomci Relje Krilatice (Živorad Vukosavljevič iz Beograda). — 19.40: Objave. 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fran Gove-

kar). — 20: Kmečki trio. — 20.45: Uvertura (plošče). — 21.15: Koncert za violončelo: prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. Pavel Šivic. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Torek, 30. aprila: 7: Jutrnji pozdrav: — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Trboveljski slavček (Ljudevit Mrzel). — 12: Mandoliné in balalajke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Slavnj slovenski skladatelj (plošče). — 18.40: Vrhunec verskega življenja: Ljubezen (Fran Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Vpliv nacionalizma na umetnost (dr. Drago Cvetko, profesor iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarska navodila in poročila (Drago Potočnik). — 20: Akademski pevski kvintet. — 20.45: Dvorak: Slovanski plesi, simfonična suita (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Sreda, 1. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Vesele solistične točke (plošče). 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Vsakemu nekaj (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Ob 100letnici pisemske znamke (prof. Štefan Plut). b) Malo telesne vzgoje (Miroslav Zor). — 18.30: Prenos šmarnic iz frančiškanske cerkve. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje Ukmarja, v drugem odmoru Bojčevu predavanje o kočevskih Slovencih in njih potrebah, v tretjem odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 2. maja: 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Godbe na pihala (plošče). — 9.45: Verski govor (prof. Valerijan Učak). — 10: Prenos bogoslužja iz stolnice. — 11: Praznični koncert radijskega orkestra. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kvartet mandolin (Samarin) in samospevi Mirka Premelča s spremljevanjem harmonike (Stanko Avgust). — 14: Poročila. — 17: Gospodarska poročila in navodila. — 17.30:

Materinska proslava. Nastop mladinskega zbora »Zvončka« in kvarteta malih harmonikarjev. — 18.15: Prenos šmarnic iz frančiškanske cerkve. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Händel: Mesija, odlomki iz oratorija. — 21.30: Koncert godalnega okteta Squireja (plošče). — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Cimermanov kvartet.

Petek, 3. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Kramljanje z mladino (Miroslav Zor). — 12: Naše plošče — naš spored. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Ženska ura: Sofoklejeva Antigona in njen simbolični pomen (Milena Mohorič). — 18.20: Pomladni zvoki (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: — 19.40: Objave. — 19.50: Planinsko cvetje v vrtu (Juvan Marjan). — 22: Večer poljske umetnosti. — 21.30: Poljske narodne pesmi in plesi (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: V svoji pesmi žive Slovani (radijski orkester). —

Sobota, 4. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Plošča za ploščo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošča za ploščo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura a) Slovenske narodne pripovedke in pravljice bo brala Mileva Ukmar-Boltarjeva. b) »Pavliha — hišni gospodar ali »Kadar mačke ni doma, miši plešejo«. Lutkovna igricala. Izvajala bo Pavlihova družina. 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: O pasivni zaščiti pred letalskimi napadi: Kakšna naj bodo oklopna zaklonišča (dr. Miroslav Kasal). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled. (dr. A. Kuhar). — 20.30: Vesele in žalostne iz življenja Jake Smodlake: Zakopani talent. Napisal Joža Vombergar. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. Vodil bo inž. Ivan Pengov. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

BREZPLAČNO VSAKOMUR

detajlna literatura »Preporodjaj«, fizični in nervni. Zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. 97

VSAKOVSTNO ZLATO IN SREBRO

najdražje plačuje draguljar Ackermann K. nasl., Ptuj, Krekova. 60

POMAGAL VAM BO

znani pisec in raziskovalec okultnih ved F. T. Karmah vam brezplačno napove Vašo bodočnost. Razen važnih dogodkov iz preteklosti vam pove tudi vse vaše odnose do ljudi, zakona, loterije, trgovine in vseh važnejših dogodkov sedanjosti. Njegov nasvet vam bo prinesel zaželene uspehe v življenju. Zahvalne izjave, ki jih vsak dan prejema z vsega sve-

la, dokazujejo nenavadno zanesljivost njegovih napovedi. Postavite mu nekaj važnejših vprašanj, ki vas zanimajo, in sporočite mu točne rojstne podatke. Vse napovedi o vašem življenju, ki so zgoraj omenjene, boste dobili popolnoma brezplačno, če boste pri piscu kupili njegovo najnovejšo knjigo »Naš život i okultne tajne«. Knjiga stane samo Din 30.—, denar pa se pošilja na ček, račun št. 17455, na točni in stalni naslov: F. T. Karmah, Zalec.

Za smeh in kratek čas

CENEJŠE JE

A.: »Zakaj ste kupili svoji ženi letno tramvajsko karto za tako kratko pot na trg? Ali se vam ne zdi predrago?«

B.: »Ne, to mi je mnogo cenejše. Če bi žena hodila peš na trg, bi videla vse izložbe, in to bi bilo mnogo dražje.«

BERAČ

Gospodinja: »Če nanosite iz kleti premo-ga, dobite obed.«

Berač: »Kaj bi pa moral storiti, da bi mi dali samo zajtrk, gospa?«

V SOLI

Učitelj: »Kdaj je najboljši čas za trganje grozdja?«

Mihec: »Kadar je sosedov pes privezan.«

NOV REDILEN PRAŠEK

»REDIN« za prašice. — Vsak kmetovalec si lahko nitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašice. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašica ter stane 1 zav.

6 din. po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul.

MOŠTOVA ESENCA »MOSTIN«

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z majhnimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.— 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se odda samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

NIČEVOST

Možak: »Gospod gvardijan, sklenil sem stopiti v vaš samostan.«

Gvardijan: »Lepo, lepo. Ali ste spoznali ničevost posvetnega življenja?«

Možak: »Vse je ničevo na tem svetu. Spoznal sem, da je edino še v samostanih pristno vino...«

NIČ POSEBNEGA

A.: »Moja hči šteje šele 19 let, pa je že za-ročena.«

B.: »To ni nič. Moja hči jih ima komaj 18, pa je že ločena...«

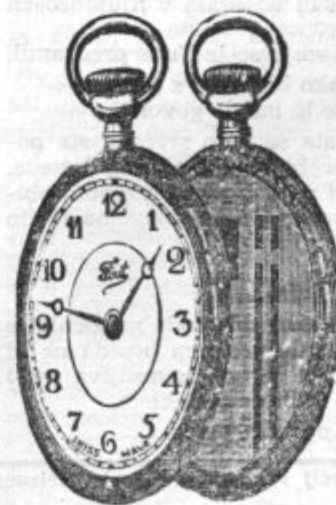
OD JEZE BI ŠKRIPALA Z ZOBMI

Stara mati (Brez zob): »Ti salamenski dedec ti, kar škripala bi od jeze z zobmi.«

Stari oče (vnuku): »Mihec, prinesi stari mami zobe. V kozarcu na nočni omarici so.«

NOVOST!

SAMO
DIN 49.50

št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okvir s pisemno garancijo

Din 49.50

Štev. 62.301 ista s svetiljenimi kazilci in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, v katerem ga pošlje za točaj in poštne preplate

H. Suttner
Ljubljana 6

Časna protokolarna tovarna ur v Švicah

Ivan Albrecht:3

MATI ZEMLJA

»Kaj je tebi pomagal sveti Florijan?« se muzajo ženske. »Ko smo me deključevala, je veljal pa le Anton za takega pomočnika. Kdo bi si bil mislil, da bo vojna zmedla celo nebeške patrone! No, potlej ni nič čudnega, če je tudi na svetu marsikaj narobe.«

»Da bi le v vaših glavah bilo zmeraj vse prav!« jih je kratko oštrcnila in obmolnila. »Tone, Tone, ta je pa bodeča!«

»Že mora biti tako«, ji je pomagal mladenič. »Saj pravijo, da je za lepo cvetje treba tudi nekaj trnja.«

»Viš, viš, kako si pomagata! Zdaj pa vidim, da tukaj res gori in bi bil sveti Anton prepozen. Ima že Rezika prav: Brez Florijana se bo menda še seno vnelo, ako naložimo pravega kosca in pravo grabljico na voz.«

»Kosec zna hoditi tudi peš,« se je odrezal Tone. »Kar vi se spravite na voz, ki vas že tarejo leta! Grabljici bom pa jaz pomagal domov, ako pravo najdem.«

Med smehom in zbadikavim namigavanjem so zapored posešli na voz vsi razen Rezike in Toneta, ki sta jo mahala daleč za njimi.

»Si zdaj kaj jezna name?« mu je bilo nerodno, ko sta bila o somraku sama.

»Poreden si,« mu je brez nejevolje odvrnilo dekle. »Zdaj me bodo povsod dražili.«

»Ako bo po mojem, te ne bo nihče nikjer.«

»Kako pa hočeš ljudem zavezati jezike?«

»Nič lažjega,« se je zasmel Tone. »Ali še kaj veš, kako je bilo takrat v jami?«

Rezika je povsila oči in se nasmehnila. Tone torej še vedno misli na tisti doživljaj? Bog ve, čemu je tako dolgo molčal o tem?

»Ali ti ni ljubo, ko sem te spomnil na t?« si je mladenič po svoje tolmačil dekle'ov molk.

»Kako moreš vprašati?« je rdela mladenka in še niže sklanjala glavo. »Sploh si nisem upala misliti, da boš tako dolgo pomnil tako malenkost.«

Tonetu je prekipevala kri. Saj bi bil že zdavnaj govoril, toda zdelo se mu je, da bi oskrnil spomin na tisti lepi otroški čas, ako bi v vsakdanjosti ponavljal doživljaje, ki so lepi samo dotlej, dokler so daleč od vsakdanjosti. In zraven je mislil na očeta. Sam ni vedel, kako mu je to prišlo, a bil je vedno prepričan, da se nekoč še vrne njegov oče. Tedaj bi šel z njim po gruntu in bi se pomenkovala o vseh teh letih, ki sta jih morala preživljati tako daleč vsaksebi, ne da bi vedela drug o drugem, kako se jima godi. In tedaj bi pokazal očetu tudi jamo, ki ga je iz nje otela Rezikina mala nezgoda, pa bi mu zaupal, da odtlej razen nanj misli le še na to deklico, ki se je iz jokavega otroka razrasla v brhko mladenko. Ako mu je prav, bi jo sebi v srečo in njemu v ponos in v tolažbo za življenja večer zdaj zaslužil.

In kakor je mladenič razodeval svoje srce, mu je roka sama zakročilo v objem. Dekle je zadržalo. Zdelo se ji je kakor tiha daritev. Občutek dotlej nepojmljive blaženosti jo je vsó prevzel in ni mogla niti govoriti.

Tudi Tone je obmolnil. Tako sta stopala kakor v eno stopljeno proti vasi. Večerna zarja ju je zlatila in odsevala v njunih očeh in v srcih.

Sele malo pred vasjo se je Tone predramil.

»Kaj bi rekla, ako bi prišel z očetom?«

»Saj vidiš, da ne bi mogla govoriti.«

In pogleda, ki sta se nato srečala, sta povedala več, kakor bi mogla okorna beseda.

»Ni treba, da bi naju ljudje prezgodaj obirali,« se mu je potlej dekle polagoma izvilo iz objema.

»In boš moja?«

»Dokler živim, živim zate.«

Odgovor je bil kakor dih, toda mladenič je vedel, da niti v skalo vsekaša beseda ne bi mogla biti trajnejša in bolj zanesljiva nego taka tiha obluba ljubečega dekleta.

»Jutri se potlej oglasim pri vas.«

»Jutri?« se čudi Rezika. »Ali ne bi bilo boljše v nedeljo?«

»Saj sem tako mislil, pa sem se v dnevih uštel,« se zasmije Klenarjev. »Saj veš, da mi bodo zdaj dnevi predolgi, kakor poje pesem. V nedeljo pa pridem in potlej na Šmaren greva spet skupaj v jamo. Pojdeš?«

»Kamorkoli želiš, grem s teboj.«

Grabljice so si pri večerji zaman mežikale. Niti v Rezikinem niti v mladeničevem vedenju ni bilo opaziti ničesar takega, kar bi ju kakorkoli izdajalo.

»Ali nam jo je Tone res tako zagodel?« so si šepetale in skimavale z glavo, medtem ko si je hlapec pridno pljuval v roke, češ:

»Ali ste še mlade rojene! Kje pa najdete kaj vrednega fanta, ki bo šel vse obešat na veliki zvon, kar čuti v srcu? Samo petelini kikirikajo, fantje pa molče, če so pravi.«

In Tone je res molčal, a molčala je tudi Krtinova. Ako je kdo kaj skušal namigavati, se je naredila nevedno kakor otrok in je samo priganjala, ko so po večerji zmetovali seno: »Dajmo, dajmo, ljudje! Noč je za počitek in jutraj bo treba zgodaj na noge!«

Vzlic temu je bilo po vasi obilo govorjenja, preden sta izvedeli Krtinka in Klenarica. Tone je materi povedal šele v nedeljo pred veliko mašo, češ:

»Ker ste me že priganjali, pa stopiva danes h Krtinovicim, ako ste na volji.«

»Pa nisi nič povedal, kako misliš?«

»Saj se bomo lahko tam zmenili, če bo prav.«

In mati je kakor v nejevolji pomomljala nekaj o samosvojem sinu in da tako ni prav, vzlic temu pa ji je šlo k maši grede kar samo na smeh. Krtinka pa ni niti pred mašo izvedela iz hčerinih ust, kaj se priravnja. In je bila nemalo presenečena, ko ji je šele po cerkvenem opravilu omenila hči:

»Če prav vidim, mati, gresta Klenarjeva k nam.«

In ne da bi bila še kaj pojasnjala materi, je Rezika zardela, šla v svojo kamrico in čakala, kdaj jo pokličejo.

»No, sva pa tukaj,« je pozdravila Klenarica in segla prijetno iznenadeni s sedvi v roko.

»Oh, ta mladina,« se je opravičevala slednja. »veš, da nisem prav nič vedela, kaj se menita tvoj in dekle. Šele zdajle mi je porédnica rekla, da prihajata.«

Tone se je nagajivo muzal in tudi obema materama je šlo na smeh. Gogovor je tekel kar sam od sebe in brez dolgega modrovanja o letini in težavah so bili kmalu vsi za mizo. Tudi Rezika se je prihihtala iz čumnate, češ:

»Kaj se boste delali tako nevedno, mati! Saj ste zmeraj vpraševali, kaj mislim.«

»Pa mi nisi nikoli povedala.«

»Nisem mogla, dokler ni Tone izpregovoril,« je pomežiknilo dekle snubaču, ki je kakor nagelj.

»Vse o pravem času,« sem si mislil. »In dolej se prav za prav še ni nikamor mudilo.«

In so se pomenkovali stari dobri prijatelji. Nič nesoglasja, nič barantanja. Grunta naj se združita, seveda. Kje naj bo novi skupni dom, je pa mladima vseeno. Naj kar materi odločita. Dela bo za vse dovolj, jesti tudi ne bo manjkalo. Če se kdaj kaj sporečejo, bo pa tudi za kujanje dovolj prostora.

Da pojde nevesta h Klenarjevim, se končno zedinijo, mati Krtinka pa bo za zdaj še kar ostala doma in bo vzela najemnike v hišo. Tako bosta mlada imela poceni delavce in ona jima ne bo v nadlego. O, da, da, dve stari pri isti hiši, to bi bilo preveč. Mlada naj se navadi novega reda. Tako bo najbolj prav.

»In če jima pri nas ne bo po volji«, se smeje Klenarica, »si bosta pa lahko prebrala. Pojdeti k tebi in bom jaz malo posamevala. Potlej bova vsaj midve videli, kaj je tudi za naju boljše.«

V veselih šalah jim je mineval čas. Tonetu se ni kar nič mudilo domov. Čeprav je mati pridno opominjala z očmi, da je za snubitev že dovolj, se ni mogel ločiti. Tudi Rezika je bila zadovoljna in je vedela to nedeljo povedati več kakor vse nedelje in praznike v letu.

»Kako sta to tiho kuhala!« sta se jima smejali materi in nič nista verjeli njunemu zatrevanju, da razen zadnji dan ob košnji še nista nikoli govorila o ljubezni.

»Meni se je že dolgo zdelo čudno, čemu zmerom stikata po jamah,« je priznala Klenarica. »Zdaj pa vidim, da res ni bilo zastoj...«

Tone je obmolnil in se za trenutek čudno zresnil.

»Ste se zmotili,« je menil malo mrko čez čas in povedal, kako je vedno še upal in upal, da se nekoč čisto nenadno vrne oče. Vselej, kadar je čital v časnikih, da se je kdo po dolgih letih vrnil iz vojnega ujetništva, je nanovo oživela njegova vera. Spomnil se je, kolikokrat mu je oče kot malemu dečku pravil, da je zemlja mati nas vseh in da jo moramo spoštovati in ceniti kakor mater.

In kakor je Tone govoril, so se ženskam orosile oči.

»Bog ve koliko jih še tako upa,« je vzdihnila Klenarica. »In po praviti ti povem, sosedu, da bi rajši videla moža pokopanega, kakor je tvoj, kakor pa da moram živeti v taki negotovosti.«

Vsem je bilo čudovito nežno, ko so se pod noč poslavljali.

»Da je dober človek,« je rekla nato Krtinka hčeri, »sem za Toneta vedela; da je pa tako dober, si nisem mislila. Upam, da ne boš imela ničesar hudega pri njem.«

Rezikine oči so bile še orošene in so se po materini opomnji vnovič orosile. Nič ni rekla, ampak se je kakor nebogljenoto dete stisnila k materi. Samo oči so prosile:

»Bog vas usliši, mati.«

(Dalje.)

Nailepše čtivo!

avtor:

Zgodbe brez groze

Klabund:

Pjotr-Rasputin

Ravl'en:

Crna vojna

Thompson:

Sivko

Majerjeva:

Rudarska balada

Broširana knjiga: din 10.—

Vežna knjiga: din 15.—

ZALOZBA „CESTA“

LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5